

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

WET VAN 5 DECEMBER 1968

OP DE KOLLEKTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN EN DE PARITAIRE KOMITEES

1) Inleiding.

In het Staatsblad van 15-1-1969 is de wet van 5-12-1968 op de kollektieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire komitees verschenen. Inderdaad was het wetsontwerp terzake reeds enige tijd in bespreking.

Deze wet omvat twee grote delen, nl.

- een hoofdstuk over de kollektieve arbeidsovereenkomsten;
- een hoofdstuk over de paritaire komitees.

A. wat de *kollektieve arbeidsovereenkomsten* betreft werd reeds geruime tijd de noodzaak ingezien een statuut van dergelijke overeenkomsten uit te werken. Inderdaad waren de kollektieve arbeidsovereenkomsten een algemeen verspreid en gebruikt instrument geworden in het arbeids- en sociaal recht voor het bepalen van o.m. de loon- en arbeidsvoorwaarden.

Hun verspreiding en groei als werkinstrument in de sociale verhoudingen verliep parallel met de ontwikkeling van de arbeiderssyndikaten en van de paritaire betrekkingen tussen werkgevers en werknemers of hun organisaties.

Vóór de laatste wereldoorlog waren ze slechts sporadisch en niet algemeen in voege: alleen in sommige sectoren werden kollektieve arbeidsovereenkomsten afgesloten tussen werkgevers en syndikaten, vooral dan in die sectoren waar de macht van syndikale organisaties enige betekenis had gekregen. Het is echter eerst na 1945, met de werking van de paritaire komitees die werden ingericht voor bijna alle industrietakken en die georganiseerde en permanente betrekkingen tot stand brachten tussen de werkgevers- en de werknemersorganisaties, dat er veelvuldige kollektieve arbeidsovereenkomsten ontstonden en dat de algemene verspreiding ervan als rechtsbron werd ontwikkeld. Nochtans vonden wij in ons huidig wettensarsenaal weinig terug inzake de kollektieve arbeidsovereenkomsten.

Enkel de artikelen 10 en 12 in de wet van 9 juni 1945 op de Paritaire Komitees verwijzen naar het bestaan van kollektieve arbeidsovereenkomsten, nl.

Artikel 10 voorziet dat de Paritaire Komitees de mogelijkheid hebben kollektieve arbeidskontrakten af te sluiten inzake loon- en arbeidsvoorwaarden.

Artikel 12 bepaalt dat de algemeen-bindend verklaring

bij koninklijk besluit van deze kollektieve arbeidsovereenkomsten kan worden aangevraagd.

Voor het overige kwam er in heel onze arbeids- en sociale wetgeving geen enkele bepaling voor die het statuut van deze overeenkomsten bepaalde.

Het spreekt dan ook vanzelf dat zowel de rechtsleer als de rechtspraak, bij gebrek aan een welbepaalde regeling, veel moeite heeft gehad aan dit nieuw juridisch fenomeen een juiste interpretatie te geven. De kollektieve arbeidsovereenkomst was inderdaad nieuw, in die zin dat het algemeen beginsel dat toepasselijk was op de traditionele individuele kontrakten, nl. de relativiteit, hier geen toepassing kon vinden. Inderdaad is het traditioneel individueel kontrakt slechts bindend voor en tussen de partijen die het hebben afgesloten. Dit beginsel was echter totaal onbruikbaar voor wat de kollektieve arbeidsovereenkomsten betreft. Er ontstonden uit de kollektieve arbeidsovereenkomsten niet alleen rechten en verplichtingen voor de partijen die de overeenkomst afsloten, doch ook derden konden uit de overeenkomst bepaalde rechten putten, wat natuurlijk in tegenstrijd was met de hogergevoemde relativiteit der kontrakten. Er diende dus uitgezien naar een andere basis of een andere juridische interpretatie om tot de geldigheid ervan en een bredere uitwerkingssfeer te besluiten.

Bij gebrek aan een wettelijke uitwerking van het nieuwe rechtsfenomeen hoeft het dan ook niet te verwonderen dat zowel de rechtsleer als de rechtspraak deze kontrakten op zeer uiteenlopende wijze hebben benaderd.

Sommigen zochten de juridische geldigheid ervan in de theorie van het mandaat, anderen in een juridische konstruktie die men « het beding ten behoeve van derden » pleegt te noemen. Nog anderen die er in het geheel geen blijf mee wisten en toch de realiteit en het bestaan ervan moesten aanvaarden, noemden het een onbenoemd kontrakt « sui generis ».

Wij zullen ons hier niet wagen aan de juridische kritiek van deze uiteenlopende rechtsleer en rechtspraak, vermits deze dan toch ingevolge de nieuwe wet tot het verleden behoort. Wij willen er ons alleen toe beperken vast te stellen dat het niet te verwonderen is dat, gezien de wankelende juridische basis en de uiteenlopende interpretaties, de kollektieve arbeidsovereenkomsten in het kader van onze

wetgeving op het arbeids- en bediendenkontraht niet integraal tot hun recht zijn gekomen.

Inderdaad zowel artikel 3 van de wet op het arbeidskontraht als artikel 5 van de wet op het bediendenkontraht handelen over de geldigheid van de kollektieve overeenkomst. Inderdaad bepalen deze beide artikelen dat indien geen enkel paritair akkoord, bekrachtigd bij koninklijk besluit, de arbeidsvoorwaarden bepaalt, de andere kollektieve overeenkomsten of paritaire akkoorden niet bekrachtigd bij koninklijk besluit slechts gelden voor zover de partijen zelf niets zijn overeengekomen.

Hieruit valt voor beide genoemde wetten de volgende hiërarchie in de rechtsbronnen af te leiden:

- op de eerste plaats de dwingende bepalingen van de wet op het arbeids- en bediendenkontraht;
- op de tweede plaats: de kollektieve arbeidsovereenkomsten bekrachtigd bij koninklijk besluit;
- op de derde plaats: de individuele overeenkomst tussen de werkgever en de werknemer eventueel aangevuld door het arbeidsreglement;
- op de vierde plaats: de kollektieve overeenkomsten niet bekrachtigd bij koninklijk besluit;
- op de vijfde plaats: de gebruiken.

Vermits nu de formele voorwaarden voor het afsluiten van dienstkontrakten zeer soepel zijn, n.l. dat deze kontrakten zowel mondeling als schriftelijk konden worden afgesloten (mondellinge overeenkomst die meestal werd afgeleid uit het feit dat gedurende zekere tijd onder bepaalde voorwaarden het kontraht was uitgevoerd geweest) begrijpt men onmiddellijk dat de vele kollektieve arbeidsovereenkomsten die niet bekrachtigd waren bij koninklijk besluit in feite teniet werden gedaan door individuele overeenkomsten die hen in de hiërarchie voorafgingen. Deze kollektieve overeenkomsten die niet bekrachtigd werden bij koninklijk besluit waren nog relatief talrijk omwille van het feit dat de partijen bij het akkoord betrokken de bekrachtiging bij koninklijk besluit niet hadden gevraagd, of de bevoegde minister de bekrachtiging bij koninklijk besluit had geweigerd. Ten titel van voorbeeld was het in deze toestand beslist mogelijk dat een individueel kontraht een loon kon voorzien dat lager was dan het minimumloon voorzien in de kollektieve overeenkomst niet bekrachtigd bij koninklijk besluit, en men dat niet kon opeisen omwille van de hogervermelde hiërarchie van de rechtsbronnen, met alle onlogische gevolgen eraan verbonden.

Het blijkt dus dat ook in ons dienstkontraktenrecht de kollektieve arbeidsovereenkomst dus niet tot volledig burgerrecht was gekomen, vermits alleen de kollektieve arbeidsovereenkomst bekrachtigd bij koninklijk besluit een absolute geldigheid had, terwijl het individuele kontraht voorrang behield op de andere kollektieve arbeidsovereenkomsten.

Gelet op hetgeen voorafgaat was het dan ook absoluut noodzakelijk een statuut van de kollektieve arbeidsovereenkomst uit te werken. Dit gebeurde door de wet van 5-12-1968. Deze wet houdt niet alleen een regeling in voor de kollektieve overeenkomsten afgesloten in een Paritair Orgaan, maar ook voor de kollektieve arbeidsovereenkomsten rechtstreeks afgesloten tussen een bepaalde werkgever en een of meer syndikale organisaties.

B. Wat de Paritaire Komitees betreft die door de wet van 9-7-1945 officieel werden ingesteld voor de meeste bedrijfssectoren en die een zo grote rol hebben gespeeld in de sociale vooruitgang door het instellen van een permanente dialoog tussen werkgevers en werknemers, bevat de nieuwe wet een aan de sociale evolutie aangepaste regeling en wel op volgende essentiële punten:

- de uitbreiding van de mogelijkheid om Paritaire Komitees op te richten, in die zin dat de Koning daar waar deze het verleden slechts Paritaire Komitees kon oprichten

voor de nijverheid, de handel, de landbouw en de vrije beroepen, hij thans voor gelijk welke activiteit een Paritair Komitee kan oprichten. Inderdaad waren hier in het verleden moeilijkheden gerezen. Bv. maatschappijen opgericht onder vorm van « Vereniging zonder winstgevend doel » en die gewoonlijk activiteiten hadden buiten nijverheid, handel, landbouw of vrij beroep, waren in principe niet onderworpen aan een bepaald Paritair Komitee en derhalve niet gebonden door enige kollektieve arbeidsovereenkomst. Deze tekortkoming wordt door de huidige wet geregeld;

- voortaan zal ook de Nationale Arbeidsraad kollektieve arbeidsovereenkomsten kunnen afsluiten op interprofessioneel vlak of bij ontstentis van een Paritair Komitee in een bepaalde sektor;

- de Paritaire Subkomitees die vroeger bestonden in functie van het Nationaal Paritair Komitee kunnen een zelfstandig bestaan krijgen;

- een aangepaste benoemingswijze van de vertegenwoordigers der werkgevers en der werknemers in deze Paritaire Komitees;

- er wordt een pool voorzien van voorzitters en sekretarissen der Paritaire Komitees die thans onder het gezag van de minister zullen staan;

- de duur van het mandaat in elk Paritair Komitee wordt op vier jaar gebracht;

- een regeling voor de werkwijze der Paritaire Komitees en Subkomitees.

Door de nauwe relatie die er bestaat tussen Kollektieve arbeidsovereenkomsten en de Paritaire Komitees, valt het te verklaren dat beide punten in één en dezelfde wet worden behandeld. Tevens wordt een nieuwe hiërarchie der rechtsbronnen ingesteld.

2) Artikelgewijze bespreking van de wet van 5-12-1968.

Inleidende algemene bepalingen.

Vooreerst wordt de terminologie in de wet verduidelijkt: *overeenkomst* betekent in deze wet natuurlijk de kollektieve arbeidsovereenkomst. *Minister* betekent in deze wet de toezichthoudende minister, die de minister van Arbeid is; door *Paritair Orgaan* wordt verstaan: de Nationale Arbeidsraad, de paritaire komitees en de paritaire subkomitees die thans een zelfstandig bestaan kunnen hebben, terwijl ten slotte onder *organisaties* wordt verstaan: de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties zoals ze door de wet verder worden gedefinieerd.

Daarbij dient aangestipt dat voor de toepassing van deze wet als *werknemers* worden aangezien niet alleen degenen die verbonden zijn met een werkgever door een arbeids- of bediendenkontraht, maar allen die onder gelijk welke vorm arbeid presteren onder het gezag van een werkgever. De arbeidsovereenkomst heeft dus de zeer brede betekenis van dienstverhouding.

Als *werkgever* wordt bedoeld al wie de voormelde werknemers tewerkstellen.

Een *bedrijfstak* is een groep van werkgevers met een gelijke of verwante activiteit.

Ondernemingen zijn inrichtingen die met werkgevers worden gelijkgesteld. Men kan dus als werkgever hebben een persoon of een orgaan (instelling met bepaalde juridische vorm).

Het is niet mogelijk zich aan de toepassing van deze wet te onttrekken door de nietigheid in te roepen van de overeenkomst, bvb. omwille van het feit dat de overeenkomst zou indruisen tegen de reglementeringen op de arbeid. Zo zou een arbeidskontraht dat indruist tegen de wetten en de goede zeden en aldus nietig is, de werknemer niet kunnen beletten dat hij de voordelen van een kollektieve overeenkomst inroept.

Uitgesloten werknemers.

Zijn van de toepassing van deze wet uitgesloten omdat ze ten slotte eigen reglementeringen bezitten :

— de agenten van staat, provincie, gemeente en de daaronder ressorterende openbare instellingen en instellingen van openbaar nut, tenzij een koninklijk besluit bepaalde personen of categorieën van personen onder de toepassing van deze wet brengt ;

— zij die tewerkgesteld zijn in beschermde werkplaatsen of centra voor beroepsopleiding, in toepassing van de wet op de sociale reklassering der minder-validen of de wet op de arbeidsvoorziening en werkloosheid.

Representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties.

Op het *interprofessionele vlak* wordt de vroegere notie die wij reeds in sommige andere wetgevingen terugvinden om de representativiteit te bepalen overgenomen, dit zowel voor de interprofessionele organisaties van werknemers als van werkgevers, nl.

— voor het gehele land zijn opgericht (federatie op nationaal vlak) ;

— vertegenwoordigd zijn in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en in de Nationale Arbeidsraad ;

— voor de syndikaten komt hier een derde voorwaarde bij, nl. minsten 50.000 leden tellen.

Wat de syndikaten betreft voldoen op dit ogenblik enkel het A.C.V., het A.B.V.V. en de A.C.L.V.B. aan deze voorwaarden, zodat enkel deze 3 organisaties in aanmerking komen voor het eventueel afsluiten van kollektieve arbeidsovereenkomsten en het vertegenwoordigd zijn in de paritaire organen.

Voor de representatieve werkgeversorganisaties komen ook in aanmerking de krachtens de wet van 6-3-1964 tot organisatie van de Middenstand erkende nationale interprofessionele organisaties en beroepsorganisaties.

Op het *professionele vlak* : de vakorganisaties aangesloten bij de interprofessionele organisaties (beroepscentrales) en de vakorganisatie van werkgevers die de Koning op advies van de Nationale Arbeidsraad in een bepaalde tak als representatief erkent.

Rechtsbevoegdheid en rechtsbekwaamheid der organisaties.

Vermist de hogergeciteerde organisaties over het algemeen geen rechtspersoonlijkheid bezitten en dus als feitelijke verenigingen zijn te beschouwen, kunnen ze in principe geen rechtsvorderingen instellen voor de rechtbanken. Het was derhalve nodig hen, voor wat de toepassing van deze wet betreft, een beperkte rechtsbekwaamheid te geven, dit nl. voor volgende vorderingen :

a) alle geschillen die kunnen voortvloeien uit de toepassing van deze wet, bv. vordering tot naleving van de opzeg voorzien in de kollektieve overeenkomst ;

b) verdediging van de rechten die voor de leden voortvloeien uit de afgesloten kollektieve overeenkomst, zonder de individuele vordering van de werknemer als dusdanig teniet te doen ;

c) vorderingen tot schadevergoeding wegens niet-naleving der kollektieve overeenkomsten, maar dan in de mate dat die door een overeenkomst is voorzien, m.a.w. het recht op schadevergoeding zal slechts worden toegekend voor zover de overeenkomst deze schadevergoeding voorziet. Zo zal het dus mogelijk zijn dat een werkgeversorganisatie tegen een werknemersorganisatie een geding inspannt en omgekeerd, wegens de foutieve verbreking of ongemotiveerde niet-naleving der overeenkomst door de andere partij en voor zover dit is voorzien ;

d) in rechte zullen de organisaties worden vertegenwoordigd door het orgaan of de persoon door de statuten der organisatie voorzien, zoniet door de persoon met het

dagelijks bestuur belast. Bv. de nationale voorzitter van een interprofessionele organisatie, de nationale sekretaris van een vakcentrale.

De kollektieve arbeidsovereenkomsten.

A. Begripsomschrijving en inhoud :

De kollektieve arbeidsovereenkomst is een akkoord afgesloten tussen een of meerdere werknemersorganisaties en een of meer werkgevers waarbij individuele en kollektieve betrekkingen tussen werkgevers en werknemers in ondernemingen of in een bedrijfstak worden vastgesteld en waarbij de rechten en verplichtingen van de kontrakterende partijen worden geregeld.

Hieruit valt af te leiden :

1) dat een kollektieve overeenkomst rechten en verplichtingen inhoudt die zowel de partijen als derden kunnen opeisen. Inderdaad bindt een dergelijke overeenkomst die werkgevers die lid zijn van de organisaties die de overeenkomst afsluiten, alsmede de organisaties en werkgevers die later tot de overeenkomst toetreden.

De organisaties en de werknemers (derden) kunnen de naleving opeisen van alle bepalingen voorzien in een kollektieve overeenkomst, althans die werknemers die in dienst zijn van de hiervoor bepaalde werkgevers.

2) Dat een kollektieve overeenkomst verplichtingen en rechten doet ontstaan tussen de ondertekenende partijen met als voornaamste verplichtingen :

— de vredesplicht, nl. voor de duur der overeenkomst mogen geen gelijkaardige eisen gesteld worden als deze die geregeld worden door de overeenkomst ;

— de beïnvloedingsplicht die erin bestaat de overeenkomst te doen naleven.

De kollektieve arbeidsovereenkomsten kunnen zowel in een paritair orgaan als buiten een paritair orgaan worden afgesloten. Zo kunnen niet alleen kollektieve arbeidsovereenkomsten worden afgesloten tussen organisaties vertegenwoordigd in een bepaald Paritair Komitee maar ook tussen één of meer werknemersorganisaties en één of meer werkgevers buiten een Paritair Komitee. In dit laatste geval zijn het meestal kollektieve overeenkomsten op het plan van de onderneming die dan gaan deel uitmaken van het individueel dienstkontraakt. Het is vanzelfsprekend dat alleen kollektieve arbeidsovereenkomsten afgesloten in een paritair orgaan algemeen bindend kunnen worden verklaard bij koninklijk besluit.

De *Nationale Arbeidsraad*. Tot hiertoe was de Nationale Arbeidsraad enkel een *adviserend* orgaan op het nationaal en interprofessioneel vlak voor wat het arbeids- en sociaal recht en de arbeidsvoorwaarden betreft.

Thans zullen in de Nationale Arbeidsraad nationale en interprofessionele kollektieve overeenkomsten kunnen worden afgesloten met algemene geldigheid. Tevens zal de Nationale Arbeidsraad ook kollektieve overeenkomsten kunnen afsluiten voor een bedrijfstak die niet valt onder een bepaald Paritair Komitee of wanneer een opgericht Paritair Komitee niet werkt.

Het *Paritair Subkomitee* zal eigen kollektieve overeenkomsten kunnen afsluiten zo het Paritair Komitee aldus beslist ; zoniet is de goedkeuring van het Nationaal Paritair Komitee vereist. In dat geval moet het Nationaal Paritair Komitee binnen de maand bekrachtigen, anders is de beslissing van het Paritair Subkomitee rechtshelve van kracht.

Nietige bepalingen in een kollektieve arbeidsovereenkomst.

a) De bepalingen in een kollektieve arbeidsovereenkomst die in strijd zijn met de dwingende bepalingen van wetten, besluiten en voor België bindende internationale verdragen en verordeningen, m.a.w. alle overlenkomsten zowel indi-

viduele als kollektieve die strijdig zijn met bepalingen van openbare orde, zijn van rechtswege nietig. De internationale verdragen die worden bedoeld zijn deze die door het Belgisch Parlement werden bekrachtigd en aldus kracht van wet verkregen.

b) Het is ook verboden in de kollektieve overeenkomsten arbitrale bedingen in te lassen die het eventueel geding aan zijn natuurlijke rechter onttrekken.

c) Er wordt ook een hiërarchie vastgelegd onder de kollektieve arbeidsovereenkomsten naargelang de plaats waar ze zijn afgesloten, nl. op de eerste plaats komen de kollektieve overeenkomsten afgesloten in de Nationale Arbeidsraad.

Op de tweede plaats komen de kollektieve overeenkomsten afgesloten in de Paritaire Komitees.

Op de derde plaats komen de kollektieve overeenkomsten afgesloten in de Paritaire Subkomitees.

Op de vierde plaats komen de kollektieve overeenkomsten afgesloten buiten een paritair orgaan.

Anderzijds wordt eveneens bepaald welke overeenkomsten nietig zijn. Aldus is nietig een overeenkomst gesloten in een Paritair Komitee die strijdig is met de overeenkomst in de Nationale Arbeidsraad, een overeenkomst gesloten in een Paritair Subkomitee die strijdig is met de overeenkomsten gesloten in een Paritair Komitee en de Nationale Arbeidsraad, de kollektieve overeenkomst gesloten buiten een paritair orgaan die strijdig is met de kollektieve overeenkomst afgesloten in een Paritair Subkomitee of in een Paritair Komitee of in de Nationale Arbeidsraad.

d) De individuele arbeidsovereenkomsten en de arbeidsreglementen die strijdig zijn met de kollektieve overeenkomsten die bindend zijn voor de betrokken werkgevers en werknemers zijn nietig (onder voorbehoud van wat wij later zullen bepalen nopens de hiërarchie der rechtsbronnen, die ook door deze wet wordt aangepast).

B. Het afsluiten en beëindigen van kollektieve arbeidsovereenkomsten.

1) De afgevaardigden worden bevoegd geacht om geldig in naam van hun organisaties te kontrakteren. Dit vermoeden is onweerlegbaar. Ook de middenstandsorganisaties treden als een organisatie op en hun kandidaten worden voorgedragen door de Hoge Raad voor de Middenstand.

2) Vorm van de kollektieve overeenkomst: de overeenkomst dient op straf van nietigheid schriftelijk aangegaan. Een mondelinge kollektieve overeenkomst is dus onbestaand. Een kollektieve overeenkomst dient in de beide landstalen (Frans en Nederlands) gesteld. Zij wordt echter enkel in het Nederlands, het Frans of het Duits gesteld wanneer ze enkel in dat taalgebied toepasselijk is.

3) Elke kollektieve overeenkomst wordt getekend door de personen die ze hebben afgesloten, hetzij namens hun organisatie, hetzij in hun eigen naam. Deze handtekeningen kunnen echter vervangen worden als volgt:

— de handtekening van de sekretaris en de voorzitter onder de notulen van de vergadering, die eensgezind goedgekeurd werden;

— voor elke vertegenwoordigende organisatie kan het volstaan dat een lid van de organisatie tekent;

— de handtekening van de sociale verzoener die de partijen in een arbeidsconflict heeft verzoend op een eensgezind goedgekeurd protokol van verzoening.

4) Duur van de kollektieve overeenkomst: een kollektieve overeenkomst kan afgesloten worden voor een bepaalde tijd (bv. 2 jaar), voor een onbepaalde tijd of voor een bepaalde tijd maar met mogelijkheid van verlenging.

5) Opzeg. Een kollektieve overeenkomst die afgesloten werd voor onbepaalde tijd of voor een bepaalde tijd met verlengingsbeding moet een beding bevatten waarin een opzeg is voorzien ter beëindiging van de kollektieve overeenkomst. Dit is ten slotte een uitvloeisel van het rechts-

beginsel dat niemand zich onbeperkt voor altijd kan verbinden.

De opzeg moet altijd op straf van nietigheid *schriftelijk* worden betekend.

Het is ook mogelijk een kollektieve overeenkomst gedeeltelijk op te zeggen, wanneer deze mogelijkheid uitdrukkelijk door deze overeenkomst wordt voorzien.

6) Wat moet er in elke kollektieve overeenkomst steeds voorkomen? Namelijk:

— de benaming van de organisaties die de overeenkomst aangaan;

— de benaming van het paritair orgaan zo het een overeenkomst geldt afgesloten in een paritair orgaan;

— de identiteit van de personen die de overeenkomst sluiten en, zo het een overeenkomst geldt buiten een paritair orgaan, in welke hoedanigheid de personen optreden en eventueel hun functie in de organisaties;

— de personen, de bedrijfstak of de ondernemingen waarop de kollektieve overeenkomst van toepassing is, behalve wanneer ze toepasselijk is op alle werkgevers en werknemers die ressorteren onder het paritair orgaan. M.a.w. men kan de toepassing beperken tot een of meer werkgevers, tot een groep ondernemingen of tot een onderdeel van de bedrijfssector;

— de duur van de overeenkomst zo deze voor bepaalde tijd is gesloten;

— de opzeg: zo het een kollektieve overeenkomst geldt die voor onbepaalde tijd wordt gesloten of zo het gaat om een overeenkomst voor bepaalde duur maar met verlengingsbeding; in het laatste geval wordt dan gewoonlijk bepaald dat zo de overeenkomst niet binnen een bepaalde termijn vóór het einde van het kontrakt wordt opgezegd, er een nieuwe overeenkomst van dezelfde duur tot stand komt;

— de datum van de inwerkingtreding van de overeenkomst zo ze niet in werking treedt op de datum waarop ze wordt afgesloten;

— de datum waarop de overeenkomst werd afgesloten;

— de handtekeningen van de personen die bevoegd zijn om te ondertekenen.

7) *Toetreding tot een kollektieve overeenkomst.* Wanneer één of meer organisaties van werknemers of werkgevers geen partij zijn bij het afsluiten van een kollektieve overeenkomst (bv. een organisatie is niet vertegenwoordigd in een paritair orgaan, of een organisatie is een minderheid in een bepaald bedrijf), dan kunnen die organisaties of die werkgevers *toetreden* tot die kollektieve overeenkomst, maar dan alleen wanneer *alle partijen akkoord* gaan nopens die toetreding.

Kommentaar.

Ten aanzien van deze bepaling in de wet moeten wij omwille van de rechtvaardigheid en de billijkheid en omwille van het moelijk misbruik ons meest uitdrukkelijk voorbehoud maken. Inderdaad werd bij de bespreking van het voorontwerp van wet een voorstel dat er toe strekte de toetreding van elke organisatie, die aan de normen der representativiteit beantwoordt, automatisch te voorzien, niet weerhouden. De motivering van de bepaling die voorkomt in de wet is dat, zo men automatisch mag toetreden, de organisatie of organisaties die niet vertegenwoordigd zijn bij de besprekingen die de kollektieve overeenkomst voorafgaan aan demagogie kunnen doen. Dit is in feite een drogreden vermits de organisaties, bewust dat ze tot de kollektieve overeenkomst automatisch kunnen toetreden, juist dan minder geneigd zullen zijn aan demagogie te doen.

Op grond van hogergenoemde bepaling is het thans heel goed mogelijk dat men bv. op basis van een kollektieve overeenkomst afgesloten op het plan van een onderneming, een of meer organisaties die geen partij zijn en hun aan-

gesloten uitsluit van bepaalde voordelen. Dergelijke praktijken kunnen aanleiding geven tot een syndikaal monopolie in een bepaald bedrijf of in een bedrijfssector. Ze betekenen een ernstige aanslag op de syndikale vrijheid. Het is spijtig te nemen dat in deze wet die anders aan een zo grote noodwendigheid beantwoordt, een dergelijke en voor hen die de zaak objectief juridisch beschouwen, onrechtvaardige beperking voorkomt. Ze laat de poort open voor willekeur en betwistingen, daar waar de wetgever hier in het algemeen belang een andere richting had moeten uitgaan.

8) *Neerlegging en publikatie van de kollektieve overeenkomsten.* Elke kollektieve overeenkomst van welke aard ook dient neergelegd op het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, die deze neerlegging kan weigeren zo de overeenkomst niet voldoet aan de bepalingen inzake het afsluiten van de overeenkomst, het beëindigen ervan en de inhoud. Een weigering zal dus al een aanduiding zijn dat in een overeenkomst bepalingen voorkomen die nietig zijn.

Aan dezelfde publikatie zijn onderworpen: de toetredingen van organisaties of werkgevers tot de overeenkomst, de opzeggingen van overeenkomsten voor een onbepaalde tijd gesloten of voor een bepaalde tijd maar met verlengingsbeding.

Iedereen kan op het Ministerie een afschrift van een kollektieve overeenkomst bekomen tegen betaling van een retributie door de Koning te bepalen.

C. De bindende kracht van een kollektieve overeenkomst.

Er is alleszins bindende kracht voor de volgende organismen en personen:

- de organisaties die de overeenkomst hebben afgesloten alsook de werkgevers die lid zijn van de organisaties van werkgevers die eveneens partij waren bij de overeenkomst. Deze categorie is gebonden vanaf de inwerkingtreding;
- de organisaties en de werkgevers die later toetreden tot de overeenkomst alsmede de werkgevers-leden van die organisaties. In dit geval is de overeenkomst bindend vanaf de datum der toetreding;
- de werkgevers die later lid worden van een organisatie, partij bij een kollektieve overeenkomst, vanaf de datum van het lidmaatschap;
- alle werknemers van gebonden werkgevers;
- een onderneming die gebonden is en wordt overgenomen geheel of gedeeltelijk door een andere onderneming. Deze laatste onderneming is gebonden zolang de kollektieve overeenkomst uitwerking heeft;
- de werkgever die zijn lidmaatschap opzegt bij een organisatie, partij bij de kollektieve overeenkomst, blijft door die overeenkomst gebonden, zolang er aan die overeenkomst geen essentiële wijzigingen gebracht worden. N.B. Hier kunnen interpretatiemoeilikheden ontstaan.
- wanneer een organisatie die partij was bij de kollektieve overeenkomst ontbonden wordt dan blijven de individuele rechten en verplichtingen die voortvloeien uit die overeenkomst gelden voor de werkgevers en de werknemers zolang er geen essentiële wijzigingen aan die overeenkomst tussenkomen. Aan te merken valt dat een overeenkomst die door een kollektieve overeenkomst werd gewijzigd, onveranderd blijft, als de kollektieve overeenkomst ophoudt uitwerking te hebben, tenzij er een andere bedongen is.

D. Kollektieve overeenkomsten afgesloten in een paritair orgaan.

— Om in een paritair orgaan een overeenkomst af te sluiten moeten alle organisaties die in dit Paritair Orgaan vertegenwoordigd zijn akkoord gaan.

— *Publikatie:* het onderwerp, de datum, de duur, de werkingssfeer en de plaats van neerlegging van de kollektieve overeenkomsten worden gepubliceerd door een bericht in het Staatsblad. Aan eenzelfde publikatie is onderworpen: de opzeg van een kollektieve overeenkomst voor onbepaalde tijd gesloten of voor een bepaalde tijd, met verlengingsbeding.

— Het dient opgemerkt dat een in een paritair orgaan afgesloten kollektieve overeenkomst, wat betreft de individuele betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, bindend is voor alle werkgevers, ook degenen die niet behoren tot de categorieën genoemd onder C. hierboven, wanneer deze werkgever valt onder de bevoegdheid van het paritair comité en onder de werkingssfeer van de overeenkomst, behoudens een schriftelijke individuele overeenkomst die van de kollektieve overeenkomst afwijkt. Het betreft hier voornamelijk werkgevers die geen lid zijn van organisaties, partij bij de overeenkomst, of die niet rechtstreeks partij waren. (Wij zullen hierop trouwens terugkomen bij de bespreking van de nieuwe hiërarchie der rechtsbronnen).

Op die werkgevers is de overeenkomst van toepassing 15 dagen na de publikatie in het Staatsblad;

— ten slotte dient vooropgesteld dat wanneer de werkingssfeer van een Paritair Comité of van een Paritair Subcomité wordt gewijzigd, de werkgevers en werknemers die hierdoor onder de bevoegdheid van een ander Paritair Comité of een Paritair Subcomité komen, gebonden blijven door de eerste overeenkomst, totdat de toepassing van de overeenkomst van het nieuw Paritair Comité of Subcomité op deze werkgevers en werknemers werd geregeld.

E. De algemeen verbindend-verklaring van kollektieve overeenkomsten afgesloten in een paritair orgaan.

— De Koning kan bij Koninklijk Besluit bindende kracht verlenen aan een kollektieve overeenkomst afgesloten in een Paritair Orgaan, dit op aanvraag van dit orgaan of op vraag van minstens één organisatie vertegenwoordigd in dit orgaan. Door dit K.B. krijgt de overeenkomst absolute bindende kracht en komt praktisch vooraan in de rechtsbronnen. Zoals men bemerkt mag geen K.B. uitgevaardigd worden tenzij op vraag.

— De betrokken Minister moet echter niet noodzakelijk gevolg geven aan deze vraag tot algemeen bindend verklaring bij Koninklijk Besluit, indien hij daartoe redenen heeft en deze redenen bekendmaakt aan het Paritair orgaan.

— *Publikatie:* het beschikkend gedeelte van deze overeenkomsten wordt als bijlage bij het Koninklijk Besluit gevoegd en bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. De publicatie moet steeds in de beide landstalen gebeuren.

— Deze algemeen bindend verklaarde kollektieve overeenkomsten zijn zonder uitzondering bindend voor alle werkgevers en werknemers die behoren tot de bevoegdheid van het Paritair Orgaan en vallen onder de werkingssfeer van de overeenkomst.

— *Retroactiviteit:* de retroactiviteit wil men in rechte zoveel mogelijk beperken; daarom werd bepaald dat deze soort kollektieve overeenkomsten slechts uitwerking hebben vanaf de datum van de inwerkingtreding van de overeenkomst. Nooit kan een overeenkomst evenwel een terugwerkende kracht voorzien van meer dan 1 jaar te rekenen vanaf de datum van de publikatie in het Belgisch Staatsblad. Derhalve zou een kollektieve overeenkomst die een bepaling inhoudt dat ze twee jaar retroactiviteit heeft en bv. op de dag der bekendmaking nog 1 jaar en 6 maanden zou terugwerken, haar retroactiviteit automatisch op 1 jaar teruggebracht zien.

— *Duur:* De kollektieve overeenkomst algemeen bindend verklaard en voor een bepaalde tijd afgesloten, houdt

op te bestaan bij het einde van de voorziene termijn.

De kollektieve overeenkomst algemeen bindend verklaard en voor een onbepaalde tijd gesloten of voor een bepaalde tijd maar met verlengingsbeding, wordt indien ze regelmatig is opgezegd eveneens bij Koninklijk Besluit opgeheven op de datum van het einde van de overeenkomst.

— Ten slotte werd in de wet zelfs bepaald dat de Koning deze overeenkomst geheel of gedeeltelijk kan opheffen, zo de overeenkomst niet meer beantwoordt aan de toestand en de voorwaarden die de algemeen bindendverklaring hadden verantwoord.

Dit gaat echter enkel op voorstel van de Minister in akkoord met het betrokken paritair orgaan.

Deze opheffing kan ook gebeuren zo de overeenkomst nietige bepalingen bevat.

Zo de nietigheid is ontstaan na de inwerkingtreding van de overeenkomst, dan is de overeenkomst opgeheven vanaf de datum van het ontstaan van deze nietigheid.

In dat geval moet de Minister enkel het Paritair Orgaan verwittigen.

C. De Paritaire Komitees.

1) Oprichting en bevoegdheid.

Paritaire Komitees worden opgericht bij Koninklijk Besluit, hetzij op eigen initiatief, hetzij op vraag van een of meer organisaties van werkgevers of werknemers. Het oprichtingsbesluit bepaalt welke personen, bedrijfstak of ondernemingen onder het Paritair Komitee vallen. Hieruit valt dus af te leiden dat er thans Paritaire Komitees kunnen worden opgericht voor alle activiteiten, voor alle soorten personen, voor alle soorten bedrijven, dit in tegenstelling met de vroegere bepaling in de wet op de paritaire komitees, waar het slechts mogelijk was Paritaire Komitees op te richten in handel, nijverheid, landbouw en vrije beroepen. Hierdoor van moeilijkheden ontstaan in die zin dat voor bepaalde categorieën van werknemers geen Paritaire Komitees bestonden (personen tewerkgesteld door Verenigingen zonder winstgevend doel, dienstboden, enz.).

Ingevolge deze bepaling zal het thans bv. mogelijk zijn een Paritair Komitee voor de dienstboden op te richten.

— Het inzicht een nieuw Paritair Komitee op te richten of de werkingssfeer van een bestaand Komitee te wijzigen dient, ter kennisgeving aan de betrokken organisaties, gepubliceerd te worden in het Belgisch Staatsblad.

— Het oprichten van subkomitees gebeurt door de Koning, op advies van het Paritair Komitee.

— Er dient tevens op gewezen dat zo een onderneming verschillende produkten voortbrengt en aldus zou kunnen behoren tot verschillende paritaire komitees, het principe dient toegepast: «De bijzaak volgt de hoofdzaak», zodat wij op grond van dit beginsel zullen moeten bepalen welk Paritair Komitee bevoegd is voor de gehele onderneming.

Bevoegdheid van de Paritaire Komitees en Subkomitees

a) Kollektieve arbeidsovereenkomsten afsluiten.

b) Geschillen tussen werkgevers en werknemers voorkomen of bijleggen (fase in de verzoeningsprocedure bij de kollektieve geschillen).

c) De Regering, de Nationale Arbeidsraad, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven of de Bedrijfsraden op eigen verzoek of op hun verzoek advies geven over de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren.

d) Elke andere taak door de wet toegekend.

Daarbij dient aangestipt dat zo er in een sektor geen paritair orgaan bestaat of het opgericht orgaan niet werkt, de Nationale Arbeidsraad deze taak vervult.

2) Samenstelling.

A. Alle Paritaire Komitees en Subkomitees hebben een voorzitter, een ondervoorzitter, een gelijk aantal vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties, en twee of meer sekretarissen.

B. Het aantal leden van een Paritair Komitee en Subkomitee worden vastgesteld door de Koning.

C. Hoe worden de leden der Paritaire Komitees benoemd: uitnodiging gericht aan de organisaties, om hun verlangen te laten kennen al dan niet deel uit te maken van het komitee en tevens blijk te geven van hun representativiteit. De Minister beslist dan welke organisaties voor vertegenwoordiging in aanmerking komen en bepaalt ook hoeveel zetels aan elke organisatie toekomen.

De beslissingen worden medegedeeld aan de organisaties en deze die zullen deel uitmaken van het Komitee moeten binnen de maand hun kandidaten voordragen.

N.B. Gezien het criterium der representativiteit niet objectief in de wet is vastgesteld, is willekeur nopens de representativiteit mogelijk.

— *Duur der mandaten*: de mandaten gelden voor 4 jaar en kunnen hernieuwd worden. De uittrekkende leden blijven in functie tot de opvolgers zijn aangesteld.

Het mandaat van de leden neemt een einde in de volgende gevallen:

a) Ende van de duur van het mandaat.

b) Bij ontslagneming.

c) Vervanging op verzoek van de organisatie die de kandidatuur heeft voorgedragen.

d) Zo de betrokkene geen deel meer uitmaakt van de organisatie die hem heeft voorgedragen.

e) In geval van overlijden.

f) Bij het bereiken van de leeftijd van 70 jaar.

De vakatures worden voorzien binnen de 3 maanden; de opvolger voltooit het mandaat van zijn voorganger.

De leden van de Paritaire Komitees mogen zich door technische raadgevers laten bijstaan. Het aantal van deze raadgevers wordt door het reglement van inwendige orde bepaald. Ook de Minister kan adviseurs aanwijzen.

3) Werking van de Paritaire Komitees.

— *Beslissing*: er kan slechts geldig beslist of beraadslaagd worden wanneer minstens 1/2 v/d eff. of plaatsv. werkgevers-vertegenw. aanwezig is en wanneer minstens de 1/2 v/eff. of plaatsv. werknemers tegenwoordig is. Tenzij het komitee anders beslist, kan een beslissing slechts genomen worden bij eenparigheid van stemmen van de aanwezige leden.

Alleen de leden hebben beslissende stemmen.

— *Plaatsvervangende leden*: mogen slechts zetelen zo het effectief lid verhinderd is.

— De werking van de komitees wordt bij Koninklijk Besluit geregeld.

— Elk komitee maakt zijn huishoudelijk reglement op.

D. Hiërarchie van de rechtsbronnen in de arbeidsbetrekkingen tussen werkgevers en werknemers.

Zoals hoger reeds gemeld komt de kollektieve arbeidsovereenkomst nog niet volledig tot haar recht in onze wetten op het dienstkontraat, in die zin dat een kollektieve arbeidsovereenkomst niet bekrachtigd bij Koninklijk Besluit volstrekt suppletief is ten opzichte van de individuele overeenkomst, zowel de schriftelijke als de mondelinge.

Het nieuwe onderscheid dat op de voorgrond treedt is het verschil in waarde in de hiërarchie die men toekent aan de schriftelijke individuele overeenkomst en aan de mondelinge individuele overeenkomst, alsmede het onderscheid dat men gaat maken in de kollektieve arbeidsovereenkomst.

sten niet bekrachtigd bij Koninklijk Besluit, tussen de overeenkomsten waarbij het gaat om werkgevers die aangesloten zijn bij de organisaties die partij waren bij de overeenkomst, en werkgevers die niet zijn aangesloten bij de organisaties partij bij de kollektieve overeenkomst. Deze laatste komt in de hiërarchie lager te liggen dan de geschreven individuele overeenkomst. Tevens dient aangegeven te worden dat er parallel een hiërarchie wordt ingesteld volgens het niveau waar de overeenkomst werd afgesloten: Nationale Arbeidsraad, Paritair Komitee, Paritair subkomitee.

De hiërarchie van de rechtsbronnen in de arbeidsbetrekkingen tussen werkgevers en werknemers wordt als volgt bepaald:

- 1) de dwingende bepalingen van de wet.
- 2) de bij K.B. algemeen bindend verklaarde overeenkomst in de volgende orde:
 - overeenkomsten gesloten in de Nationale Arbeidsraad;
 - overeenkomsten gesloten in een Paritair Komitee;
 - overeenkomsten gesloten in een Paritair Subkomitee.
- 3) de niet-algemeen bindend verklaarde kollektieve arbeidsovereenkomst, wanneer de werkgever de overeenkomst ondertekend heeft of aangesloten is bij een organisatie die deze overeenkomst heeft getekend in volgende orde:
 - de overeenkomst gesloten in de Nationale Arbeidsraad;
 - de overeenkomst gesloten in een paritair komitee;
 - de overeenkomst gesloten in een paritair subkomitee.

Hieruit valt onmiddellijk af te leiden dat zelfs de niet bindend gemaakte kollektieve overeenkomst thans de individuele overeenkomst voorafgaat voor al de werkgevers die rechtstreeks of onrechtstreeks langs hun organisaties partij waren bij het afsluiten ervan. Zo zal bvb. voor het geval dat een minimumloon betaald wordt dat lager ligt dan het loon voorzien door de kollektieve overeenkomst, ook al is ze niet algemeen bindend verklaard, bij de betrokken werkgever een loonsaanpassing kunnen gevorderd worden.

4) De geschreven individuele overeenkomst. Waar men thans in de hiërarchie van de rechtsbronnen geen onderscheid maakt tussen het geschreven en niet-geschreven arbeidskontraakt, krijgt thans de niet-geschreven arbeidsovereenkomst (overeenkomst meestal af te leiden uit de feitelijke toestand) een mindere waarde in de hiërarchie van de rechtsbronnen.

5) De niet-algemeen bindend verklaarde kollektieve arbeidsovereenkomst gesloten in een paritair orgaan, wanneer de werkgever, hoewel hij de overeenkomst niet ondertekend heeft of niet aangesloten is bij de organisatie die deze heeft ondertekend, behoort tot het ressort van het paritair orgaan waarin de overeenkomst is gesloten.

Er wordt dus een onderscheid gemaakt in de nieuwe regeling naargelang de werkgever al dan niet partij was bij het afsluiten van het kontraakt. Men heeft dus dergelijke kollektieve overeenkomst een suppletieve waarde gegeven t.o.v. de uitdrukkelijke schriftelijke overeenkomst.

6) Het arbeidsreglement.

7) De aanvullende bepalingen van de wet op de dienstkontrakten. Dit zijn de bepalingen in deze wetten die niet van openbare orde zijn en waarvan dus zowel de kollektieve overeenkomst als de geschreven individuele overeenkomst kunnen afwijken.

8) De mondelinge individuele overeenkomst. Vermits het dienstkontraakt aan geen vormvereisten moet voldoen, althans wanneer het voor onbepaalde duur is, is een mondelinge overeenkomst mogelijk, doch ze komt in de hiërarchie van de rechtsbronnen praktisch op de laatste plaats. Inderdaad zijn de partijen bij een dienstkontraakt ongelijk, en vermits een mondeling kontraakt kan afgeleid worden uit feitelijke toestanden en deze feitelijke toestanden kunnen opgelegd zijn, heeft men aan deze rechtsbron een zeer zwakke waarde geschonken in de hiërarchie.

9) Het gebruik treedt in de huidige evolutie van georganiseerde betrekkingen tussen werkgevers en werknemers nog weinig op als rechtsbron.

E. Toezicht en strafbepalingen.

1) Toezicht op deze wet wordt uitgeoefend door de erin aangeduide ambtenaren.

2) Er staan strafbepalingen op de niet-naleving van deze wet, vooral op het plan van de kollektieve overeenkomsten.

3) Strafvordering kan worden ingesteld zowel tegen de werkgever als tegen zijn lasthebbers.

4) De strafforderingen verjaren na 1 jaar.

F. Slot en overgangsbepalingen.

1) De wet op het arbeids- en bediendenkontraakt wordt aangepast aan de nieuwe hiërarchie van de rechtsbronnen door deze wet ingesteld, wat een aanpassing meebrengt van artikel 3 van de wet op het arbeidskontraakt en artikel 5 tweede lid van de wet op het bediendenkontraakt.

2) De Raad van State kan advies geven over de algemeen verbindend verklaring van een kollektieve overeenkomst.

3) De Nationale Arbeidsraad kan slechts geldig een kollektieve overeenkomst afsluiten wanneer de helft van de leden werknemers en werkgevers vertegenwoordigers aanwezig zijn. Alleen die vertegenwoordigers hebben een beslissende stem.

4) In een arbeidsreglement van gelijk welke aard zijn scheidsrechtelijke bepalingen voor de regeling van individuele geschillen nietig. Men zal aldus vermijden dat de partijen onttrekken worden aan hun natuurlijke rechter nl. het arbeidsgerecht.

5) *Rechterlijke bevoegdheid.*

Alleen de Werkrechtensraad is bevoegd voor alle geschillen voortvloeiend uit de kollektieve overeenkomsten. Wanneer een geschil tegelijk én arbeiders én bedienden betreft, wordt de zaak beslecht door de gemengde kamer. Deze moeilijkheid zal later verdwijnen bij de werking van de arbeidsgerechten die het onderscheid tussen arbeiders- en bediendenkamer niet meer kennen.

De Raad van State is echter bevoegd voor het vernietigen van Koninklijke Besluiten die tegen de wet zouden ingaan. Dit kan gelden voor de kollektieve overeenkomsten bij Koninklijk Besluit bekrachtigd.

6) De besluiten genomen in uitvoering van de vroegere wet op de paritaire komitees blijven van kracht zolang ze niet door andere besluiten zijn opgeheven.

7) De Koninklijke Besluiten waarbij kollektieve overeenkomsten verbindend worden verklaard en die werden afgesloten vóór de huidige wet in toepassing treedt, blijven in voege tot een ander besluit ze opheft, of zonet tot het einde van hun geldigheidsduur.

De kollektieve overeenkomst met verlengingsbeding blijft van kracht tot op de in de overeenkomst bepaalde kalenderdag die volgt op de datum waarop deze wet in werking treedt.

8) De niet-algemeen verbindend verklaarde overeenkomsten blijven onderworpen aan de wetten en reglementen van kracht op het ogenblik dat ze werden afgesloten. Ze zullen onder de nieuwe wet vallen van zodra ze na de inwerkingtreding worden gewijzigd.

Voor de overeenkomsten van bepaalde duur met verlengingsbeding, zullen de nieuwe bepalingen in werking treden de 1ste kalenderdag die volgt op de datum waarop deze wet in werking treedt.

De wet is thans in werking getreden op 15 juli 1969 (Staatsblad 4 juli 1969).

Algemeen besluit

Zeer positief in deze wet is het feit dat men thans een volledige juridische uitwerking heeft van de kollektieve arbeidsovereenkomst, werkinstrument dat wij reeds lang kenden in de verhoudingen tussen werkgever en werknemer, dat men daarbij een grotere waarde heeft gegeven aan de kollektieve arbeidsovereenkomsten in de hiërarchie der rechtsbronnen en dat men de mogelijkheid van het oprichten van paritaire komitees heeft veralgemeend.

Minder positief en eerder willekeurig zijn te noemen: de bepalen inzake de toetreding van een organisatie die geen partij was bij het afsluiten van een kollektieve arbeidsovereenkomst alsmede de weinig duidelijke procedure voor het aanstellen en het verdelen van de mandaten in de paritaire komitees.

M. VERHOFSTADT,
Doctor in de Rechten.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 27 november 1969.

Voorzitter: M. Valentin.

Raadshere-verslaggever: M. Legros.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Sociale verzekeringen. — Verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. — Recht op de prestatie. — Politiek recht. — Rechtsvordering tot uitreiking van bijdragebon. — Grondslag. — Verjaring.

Het recht van de werknemer op de prestaties van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en, bijgevolg, de verplichting van zijn werkgever om hem daartoe de nodige bescheiden te verschaffen, vloeien niet voort uit de arbeidsovereenkomst. Dit recht is een politiek recht, dat is ontstaan uit de betrekkingen tussen de onderhorige als zodanig en de openbare macht, en het vindt zijn grondslag in de wets- en verordeningsbepalingen die het in het leven roepen en het organiseren.

De rechtsvordering van de werknemer tot uitreiking van een bijdragebon of, bij gebreke daarvan, tot betaling van schadevergoeding ontstaat weliswaar naar aanleiding van de uitoefening van het ambacht of van het beroep, maar ze vindt haar grondslag niet in de arbeidsovereenkomst tussen werknemer en werkgever.

Het feit dat tot grondslag dient voor de rechtsvordering wordt met een correctionele straf gestraft bij art. 103 van de wet van 9 augustus 1963; de burgerlijke rechtsvordering die eruit volgt verjaart derhalve door verloop van vijf jaren.

Serrano-Guija t./ N.V. Boulangerie Pauwen et Sorgeloos.

Gelet op de bestreden sententie, op 23 januari 1968 gewezen door het vonnisvellend Bureau van de Werkrechtsheraad te Brussel, kamer voor werklieden;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 26 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, zoals het werd vervangen door artikel 1 van de wet van 30 mei 1961, 1, 3, inzonderheid lid 1, 6 van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, welk artikel 6 vervangen werd bij artikel 3 van de wet van 4 maart 1954, 1, 65, 66, inzonderheid paragraaf 1, 2°, 103, inzonderheid letter a, 105bis van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, welk artikel 103 vervangen werd bij artikel 43 van de wet van 8 april 1965 en welk artikel 105bis toegevoegd werd aan genoemde wet van 9 augustus 1963 bij artikel 39 van de wet van 24 december 1963, voor zoveel als nodig van artikel 103,

inzonderheid letter a, van genoemde wet van 9 augustus 1963, zoals het werd vervangen bij artikel 37 van de wet van 24 december 1963 en van artikel 195 van het koninklijk besluit van 4 november 1963 tot uitvoering van genoemde wet van 9 augustus 1963,

doordat de bestreden beslissing, op grond hiervan dat de rechtsvordering van eiser — die ven zijn gewezen werkgever, verweerster « Boulangerie Pauwen et Sorgeloos », de uitreiking vorderde van een bijdragebon inzake de ziekte- en invaliditeitsverzekering voor het tweede kwartaal van 1965 — uit de arbeidsovereenkomst is ontstaan en de beoordeling vereist van een essentieel bestanddeel ervan, namelijk de duur, verklaart dat deze rechtsvordering verjaard is krachtens artikel 6 van de wet op de arbeidsovereenkomst, daar het verzoek tot oproeping in verzoening werd ingediend op 10 oktober 1966, dat is meer dan een jaar na het ophouden van de overeenkomst,

terwijl het recht op de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering niet een van de rechten is die voor eiser voortvloeien uit de arbeidsovereenkomst welke hij met de verweerster « Boulangerie Pauwen et Sorgeloos » heeft aangegaan, maar hem, als een politiek recht, wordt toegekend bij de wets- en verordeningsbepalingen, waaronder strafbepalingen voorkomen, die de regeling van deze verzekering instellen en organiseren, met name bij de hiervoren aangeduide bepalingen van de wetten van 9 augustus en 24 december 1963 en 8 april 1965 en van het koninklijk besluit van 4 november 1963, waaruit volgt dat de rechtsvordering van de werknemer tot uitvoering, op straffe van schadevergoeding, door de werkgever van een verplichting ten laste van deze laatste gelegd bij deze wets- en verordeningsbepalingen, niet onderworpen is aan de eenjarige verjaring die bij artikel 6 van de wet op de arbeidsovereenkomst is ingesteld, maar aan de verjaring van de burgerlijke rechtsvordering volgend uit een misdrijf die bij artikel 26 van de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering is ingesteld, zodat de bestreden beslissing, benevens artikel 6 van de wet op de arbeidsovereenkomst, in hoofdzaak het bij de artikelen 1 en 3 van genoemde wet omschreven wettelijk begrip van deze overeenkomst miskent:

Overwegende dat het recht van de werknemer op de prestaties van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en, bijgevolg, de verplichting van zijn werkgever om hem de daartoe nodige bescheiden te verschaffen, niet voortvloeien uit de arbeidsovereenkomst die tussen hen bestaat; dat dit recht een politiek recht is, hetwelk is ontstaan uit de betrekkingen tussen de onderhorige als zodanig en de openbare macht, en zijn enige grondslag vindt in de wets- en verordeningsbepalingen die het in het leven roepen en het organiseren;

Dat zo eisers rechtsvordering tot uitreiking van een bijdragebon of, bij gebreke daarvan tot betaling van schadevergoeding weliswaar ontstaan is naar aanleiding

van de uitoefening van het ambacht of van het beroep, ze, daarentegen, haar grondslag niet vindt in de arbeidsovereenkomst die tussen hem en zijn werkgever bestond ;

Overwegende dat het feit dat tot grondslag dient voor eisers rechtvordering met een correctionele straf wordt gestraft bij artikel 103 van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering ; dat, derhalve, de burgerlijke rechtsovereenkomst die eruit volgt verjaart door verloop van vijf jaren ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden sententie ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter zou worden beslist ;

Verwijst de zaak naar het vonnisvullend Bureau van de Werkrechtersraad te Namen, kamer voor werklieden.

HOF VAN CASSATIE

Iste Kamer. — 27 november 1969.

Voorzitter : M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever : M. Perrichon.

Procureur-generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Onrechtmatige daad — Zaken — Gebrek — Begrip.

De wagen van verweerder is 's nachts tegen een boomstam gebotst die op de berm van de weg lag, maar 20 cm op de rijbaan kwam. Het bestreden vonnis heeft beslist dat de stam, die eiseres onder haar bewaring had, op grond zelf van de wegbelemmering die hij opleverde door de schuld van een derde, aangetast was door een « uitwendig » gebrek.

Uit de omstandigheid alleen dat een op zichzelf niet gebrekkige boomstam die eiseres op het ogenblik van het ongeval onder haar bewaring had, door de schuld van een derde een voor het verkeer gevaarlijke plaats innam, heeft het vonnis niet wettelijk het bestaan van het gebrek van de zaak kunnen afleiden.

P.V.B.A. Scierie Benoit, Ernest et Cie t./Magnan.

Gelet op het bestreden vonnis, op 26 juli in laatste aanleg gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Neufchâteau, fungerende als rechtbank van koophandel ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1382, 1383, 1384, inzonderheid lid 1, van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis eiseres op grond van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek veroordeelt om aan verweerder een hoofdsom van 14.137 frank te betalen ter vergoeding van het nadeel geleden ten gevolge van een ongeval tijdens hetwelk verweerder met zijn voertuig tegen een aan eiseres toebehorende boomstam botste en waarvan een van de uiteinden zogenaamd een twintigtal centimeter op de openbare weg kwam, op grond « dat als gebrekkig moet worden beschouwd elke zaak die gevaarlijker is geworden dan alle soortgelijke zaken ten gevolge van een inwendige verandering of wegens uitwendige omstandigheden die, zonder er noodzakelijk de zelfstandigheid van te wijzigen, deze zaak in een kritieke toestand hebben geplaatst, ...dat het nadeel van eiser (thans verweerder), uitsluitend te wijten is aan de belemmering

van de weg door de boomstam van de verwerende vennootschap (thans eiseres) ; ...dat deze belemmering door de boomstam welke door een uitwendig gebrek is aangetast noodzakelijk door een mens werd teweeggebracht... ; ...dat op het oogenblik van het ongeval alleen de verwerende vennootschap (thans eiseres) bewaarster was van haar boomstam, welke zaak aangetast was door een uitwendig gebrek dat door de schuld van een onbekende werd teweeggebracht doch wegens haar tekortkoming bleef voortduren ; dat de beginbepalingen van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek, zoals ze werden uitgelegd, betrekking hebben op de aansprakelijkheid voor de schadelijke gevolgen van dit gebrek, inzonderheid op de aansprakelijkheid voor het nadeel van eiser (thans verweerder) » ;

terwijl de abnormale stand van een zaak, die op zichzelf niet gebrekkig is, geen gebrek oplevert in de zin van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek, waaruit volgt dat het bestreden vonnis het gebrek van de boomstam van eiseres niet wettelijk heeft kunnen afleiden uit de omstandigheid alleen dat hij een twintigtal centimeter op de rijweg kwam, genoemde stam evenmin wettelijk als gebrekkig heeft kunnen kwalificeren wegens het enkel feit dat hij de weg belemmerde door de plaats die hij innam, het gebrek van een zaak dat de bewaarder ervan aansprakelijk stelt op grond van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek, heeft verward met het onhandige gebruik of het onjuiste en foutieve gebruik van een op zichzelf volmaakte zaak, die enkel aanleiding kunnen geven tot de toepassing van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek en, aldus, eiseres niet wettelijk heeft kunnen veroordelen om het nadeel van verweerder te vergoeden op basis van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat de door verweerder bestuurde wagen, 's nachts tegen een aan de eisende vennootschap toebehorende boomstam is gebotst, « welke stam, die op de berm van de weg lag... 20 centimeter... op het voor het voertuigverkeer bestemde gedeelte kwam » ;

Dat uit het vonnis blijkt dat de aldus teweeggebrachte wegbelemmering niet door een aangelaste van eiseres doch door een onbekend gebleven derde was veroorzaakt, welk feit door deze laatste was gepleegd met overtreding van artikel 8 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer ;

Overwegende dat, om eiseres te veroordelen op grond van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek tot invoering van de aansprakelijkheid voor de zaken die men onder zijn bewaring heeft, dat eiseres, op het ogenblik van het ongeval, « alleen bewaarster van haar boomstam was » ;

Overwegende dat het vonnis de aansprakelijkheid van eiseres hierop steunt dat deze stam, die zij onder haar bewaring had, op grond zelf van de wegbelemmering die zij opleverde door de schuld van een onbekende, aangetast was door een « uitwendig » gebrek dat de vermoedelijke aansprakelijkheid van eiseres met toepassing van genoemde wetsbepaling rechtvaardigde ;

Overwegende dat uit de omstandigheid alleen dat een op zichzelf niet gebrekkige boomstam die eiseres op het ogenblik van het ongeval onder haar bewaring had, door de schuld van een derde, een voor het verkeer gevaarlijke plaats innam, het vonnis het bestaan van het gebrek van de zaak niet wettelijk heeft kunnen afleiden ;

Dat het middel aldus gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt

op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feiten-rechter zou worden beslist ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Aarlen, fungerende als rechtbank van koophandel

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 16 oktober 1969.

Eerste Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Polet.

Advocaat-generaal : M. Delange.

Arbeidsovereenkomst (Bedienden). — Contract van onbepaalde duur. — Beding dat de uitoefening van het recht tot eenzijdige ontbinding hindert, maar niet onmogelijk maakt. — Niet tegen de openbare orde. — Beoordelingsmacht van de rechter.

In een bediendencontract van onbepaalde duur is bedongen dat de bediende bij eenzijdige verbreking door de werkgever recht zou hebben op een vergoeding die gelijk zou zijn aan de som van de wedden die hij tot zijn pensionering zou genoten hebben (zie nader het arrest).

Gebruik makend van zijn beoordelingsmacht heeft de rechter geoordeeld dat de vergoeding niet moest dienen om de eenzijdige ontbinding van de overeenkomst onmogelijk te maken en dat partijen enkel wilden dat de bediende, die zijn administratieve loopbaan had opgeofferd, niet werd benadeeld.

Het recht om eenzijdig een einde te maken aan de overeenkomst behoort weliswaar tot het wezen van elke huur van arbeid van onbepaalde duur. Met de openbare orde zijn echter niet strijdig de bedingen van een arbeidsovereenkomst die de uitoefening van het recht tot eenzijdige ontbinding hinderen, doch de uitoefening van dat recht niet onmogelijk maken.

Gruterling e.a. t./ Mertens.

Gelet op het bestreden arrest op 29 juni 1967 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 1131, 1133, 1226, 1227, 1780 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 14, inzonderheid lid 1, 15, 18, 20, 22 van de gecoördineerde wetten van 20 juli 1955 betreffende het bediendencontract en 97 van de Grondwet.

doordat, na erop gewezen te hebben dat de tussen de rechtsvoorganger van de eisers en verweerder bestaande arbeidsovereenkomst voor bedienden was gesloten zonder tijdsbepaling inzake de verbintenis, het bestreden arrest beslist dat verweerder recht heeft op de in de artikelen 5 en 10 van de overeenkomst bedongen vergoeding wegens verbreking, op grond dat deze vergoeding groter is dan de wedde die overeenstemt met de minimum duur van de wettelijk opgelegde opzegging en dat de ontbinding van de overeenkomst niet gerechtvaardigd is, overeenkomstig artikel 2, door een dringende reden, en het door de eisers bij conclusie aangevoerde verweermiddel verworpt volgens hetwelk de bepalingen van de artikelen 5 en 10 van de overeenkomst, wegens het buitensporig karakter van de bedongen vergoeding, er onrechtstreeks toe strekten de uitoefening door hun voorganger van zijn recht tot eenzijdige ontbinding op te heffen of te belemmeren en te zijnen opzichte een vervroegde afstand van dit recht waren die strijdig is met de openbare orde.

terwijl elke overeenkomst, en onder meer elke arbeids-

overeenkomst, die zonder tijdsbepaling wordt aangegaan voor elke partij het recht meebrengt om er door haar enkele wil op elk ogenblik een einde aan te maken ; van dit recht dat behoort tot het wezen zelf van de overeenkomsten van onbepaalde duur en de openbare orde raakt in zover het zijn grondslag en rechtvaardiging vindt in de noodzakelijke bescherming van de persoonlijke vrijheid van elke contractant, noch door de een noch door de andere afstand kan worden gedaan, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks door middel van een contractueel beding dat aan een van de partijen oplegt een buitensporige vergoeding te betalen ingeval zij de overeenkomst anders zou opzeggen dan om een dringende reden, zodat, door de artikelen 5 en 10 van de litigieuze overeenkomst geoorloofd te verklaren « en zulks ongeacht het bezwarend karakter van het beding », zonder vast te stellen dat deze bepalingen aan de rechtsvoorganger van de eisers en, na zijn overlijden, aan deze laatste geen ondraaglijke last oplegden die de vrije uitoefening van hun recht tot eenzijdige ontbinding kon opheffen of belemmeren, het arrest het niet mogelijk maakt te beoordelen of de betwiste contractuele bepalingen met de openbare orde stroken, en, bijgevolg, de in het middel vermelde wetsbepalingen heeft geschonden :

Overwegende dat uit het bestreden arrest blijkt : a) dat verweerder, die toen inspecteur bij het ministerie van arbeid was, in maart 1950 als rentmeester in dienst is getreden van graaf Félix Goblet d'Alviella van wie de eisers de erfgenamen zijn ; b) dat op 20 januari 1957 een overeenkomst tot vaststelling van de rechten en verplichtingen van partijen werd ondertekend ; c) dat na het overlijden van de rechtsvoorganger van de eisers op 7 februari van hetzelfde jaar, zijn erfgenamen de overeenkomst verder uitvoerden, doch dat zij op 28 maart 1960 aan verweerder kennis gaven van een opzegging die aan de arbeidsovereenkomst voor bedienden een einde heeft gemaakt ;

Overwegende dat het arrest erop wijst dat de artikelen 2 en 3 van de overeenkomst van 20 januari 1957 de voorwaarden vaststelden waaraan de verbreking van de overeenkomst was onderworpen en de artikelen 5 en 10 de ramingswijze van de vergoedingen die in geval van een eenzijdige verbreking verschuldigd waren ; dat, volgens de vaststellingen van het arrest, artikel 10 bepaalt « dat gelet op de geruststellende beloften die graaf Félix Goblet d'Alviella heeft gedaan... en op de dienst die gedaagde in hoger beroep (thans verweerder) hem bewijst door zich te zijner beschikking te stellen veeleer dan zijn loopbaan in de administratie voort te zetten en voor het geval dat, bij overlijden van graaf Goblet d'Alviella, zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden een einde zouden willen maken aan (de overeenkomst)... gedaagde in hoger beroep als vergoeding wegens verbreking recht zou hebben... op een bedrag dat gelijk is aan de som van de wedden die hij tot zijn pensionering wegens het bereiken van de pensioenge-rechtigde leeftijd zou genoten hebben, vermeerderd met het verschil tussen het volledig pensioen wegens einde loopbaan als inspecteur bij de rijksadministratie en het pensioen (dat hij) krachtens de geldende sociale wetten zal ontvangen » ;

Overwegende dat de eisers beweren dat de bedingen 5 en 10 van de overeenkomst strijdig zijn met de openbare orde ;

Overwegende dat uit de bestreden beslissing blijkt dat deze bedingen de eenzijdige ontbinding van overeenkomst niet hebben belet ;

Overwegende dat na eraan herinnerd te hebben dat verweerder aanvoerde « dat hij er slechts in toestemde zijn positie op te geven om in dienst van de rechtsvoorganger van de eisers in hoger beroep (thans eisers) te treden in zover de hem aangeboden betrekking hem contractueel alle

voordelen bezorgt die een normale administratieve loopbaan hem had moeten verschaffen», het bestreden arrest ondubbelzinnig vaststelt «dat uit de bepalingen zelf van de overeenkomst en uit de onderhandelingen die eraan voorafgegaan zijn blijkt dat zulks wel degelijk de bedoeling van partijen was»;

Dat de rechter, die aldus gebruik maakt van zijn beoordelingsmacht, heeft gesteld dat de vergoeding die in geval van verbreking zonder gegronde reden bedongen was, niet moest dienen om de eenzijdige ontbinding van de overeenkomst onmogelijk te maken en dat de contracterende partijen enkel wilden dat, in dit geval, verweerder die zijn administratieve loopbaan had opgeofferd niet werd benadeeld;

Overwegende dat de bewering dat de litigieuze bedingen tot doel of tot gevolg zouden gehad hebben de uitoefening op te heffen van het recht om eenzijdig een einde te maken aan de overeenkomst dus geen steun vindt in de vaststellingen van het arrest;

Overwegende dat, weliswaar, het recht om eenzijdig een einde maken aan de overeenkomst tot het wezen van elke huur van arbeid van onbepaalde duur behoort;

Overwegende echter dat met de openbare orde niet strijdig zijn de bedingen van een arbeidsovereenkomst die de uitoefening van het recht tot eenzijdige ontbinding hinderen, doch de uitoefening van dit recht niet onmogelijk maken;

Dat de verbintenissen die uit deze bedingen ontstaan zijn op zichzelf geen ongeoorloofde oorzaak hebben;

Waaruit volgt dat het middel, in zover het aanvoert dat de litigieuze bedingen nietig zijn omdat ze strekten tot de opheffing van de vrije uitoefening van het recht tot eenzijdige ontbinding, feitelijke grondslag mist; dat het, in zover het betoogt dat elk beding van een arbeidsovereenkomst voor bedienenden de uitoefening van dit recht kan hinderen nietig is, naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 30 oktober 1969.

Eerste voorzitter: M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever: M. Polet.
Advocaat-generaal: M. Depelchin.

**Bewijs in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel.
— Art. 1329 B.W. — Koopmansboeken. — Afrekeningsnota's.**

Naar luid van art. 1329 B.W. bewijzen koopmansboeken de daarin vermelde leveringen niet tegen personen die geen koopman zijn. Daaruit dient a fortiori afgeleid te worden dat afrekeningsnota's waarvan de juistheid wordt betwist door de schuldenaar die geen koopman is, tegen hem geen bewijs opleveren.

Boden t./ Lallemand.

Gelet op het bestreden vonnis, op 20 januari 1968 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Marche-en-Famenne;

Gelet op het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1317 tot 1322, 1325, 1329 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

eerste onderdeel, doordat het bestreden vonnis, om de schuld van de pachter, eiser, jegens verweerder, handelaar, als bewezen aan te nemen, enkel steunt op de afrekeningsnota's die door deze laatste zogenaamd worden opgemaakt op grond van zijn eigen boeken, zonder vast te stellen dat deze staten door eiser waren goedgekeurd of aangenomen als een bewijs tegen hem,

terwijl, zo de boeken en geschriften van de kooplieden weliswaar bewijs opleveren tegen hen, ze dat echter niet te hunnen voordele doen tegen personen die geen koopman zijn, zoals een pachter, onder meer ten opzichte van de leveringen aan deze laatsten, en zulks zelfs al zou de afgifte van staten tussen partijen gebruikelijk zijn;

tweede onderdeel, doordat het bestreden vonnis, om de litigieuze schuld als bewezen aan te nemen, geen acht heeft geslagen op de conclusie waarbij eiser deed gelden dat verweerder zijn boeken en, dientengevolge, de hierop gegronde staten niet mocht aanvoeren tegen Boden, en zulks om reden dat hij zelf, Lallemand, koopman was, terwijl Boden het niet was;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid door verweerder opgeworpen en hieruit afgeleid dat het eerste onderdeel van het middel niet ontvankelijk is daar het nieuw is;

Overwegende dat verweerder, voor het gerecht in hoger beroep, betoogde dat het door hem gevorderde bedrag van 61.090 frank, enerzijds, het bedrag van leveringen aan eiser omvat en, anderzijds, het bedrag van een voorschot betreffende een oogst die door deze laatste moest worden geleverd; dat eiser, daarentegen, beweerde dat hij dit voorschot niet had ontvangen;

Overwegende dat partijen in hun conclusies niet onderzochten of de oogst waarvan de prijs vooraf zou betaald zijn al dan niet was geleverd;

Dat onder ambtshalve aanvoering van een argument afgeleid uit een door verweerder opgemaakte afrekeningsnota met als datum 20 december 1962, het bestreden vonnis overweegt dat een door verweerder aan eiser betaald bedrag van 53.000 frank wordt gecompenseerd door het bedrag van de leveringen van deze laatste; dat het vonnis hieruit afleidt dat de door verweerder overgelegde staat van 4 oktober 1963 enkel betrekking heeft op leveringen die hij heeft verricht en dat, dientengevolge, het bedrag van 61.090 frank dat in deze staat voorkomt integraal door eiser verschuldigd is;

Overwegende dat deze stelling noch in eerste aanleg noch in hoger beroep door verweerder werd aangevoerd en eiser ze dus niet heeft kunnen bestrijden voor de feitenrechten; dat het middel waarbij ze wordt bekritiseerd dus voor de eerste maal voor het Hof mag worden voorgedragen;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen;

Wat het eerste onderdeel van het middel betreft:

Overwegende dat uit de processtukken blijkt dat verweerder koopman is en dat eiser het niet is;

Overwegende dat eiser, voor de rechtbank, erkende dat verweerder hem veevoeder en meststoffen had geleverd, doch dat hij de juistheid van de door zijn schuldeiser overlegde rekeningen betwistte;

Overwegende dat het bestreden vonnis, om de omvang van de leveringen vast te stellen, enkel steunt op de afrekeningsnota's van verweerder;

Overwegende dat naar luid van artikel 1329 van het Burgerlijk Wetboek koopmansboeken de daarin vermelde leveringen niet bewijzen tegen personen die geen koopman zijn; dat daaruit a fortiori dient afgeleid te worden dat afrekeningsnota's waarvan de juistheid wordt betwist door de schuldenaar die geen koopman is tegen hem geen bewijs opleveren;

Overwegende dat hieruit volgt dat het bestreden beschikkende gedeelte niet wettelijk verantwoord is;

Dat dit onderdeel van het middel, in zover het de artikelen 1315 en 1329 van het Burgerlijk Wetboek aanvoert, gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter zou worden beslist;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Hoei, zitting houdende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer — 22 mei 1969.

Eerste voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Legros.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Gewijsde. — Strafzaken. — Gezag erga omnes. — Vrijspraak. — Overwegingen betreffende aansprakelijkheid van een derde. — Geen gezag van gewijsde.

Het gezag erga omnes van het gewijsde op de strafvordering geldt voor wat zeker en noodzakelijk door de strafrechter is gewezen; dienaangaande dient in aanmerking te worden genomen zowel het beschikkende gedeelte als de redenen waarop het is gegrond.

Wanneer de strafrechter in een vonnis van vrijspraak heeft gewezen op een fout ten laste van een derde, hebben de overwegingen van het vonnis betreffende de aansprakelijkheid van deze derde geen gezag van gewijsde noch te zijnen opzichte noch ten opzichte van zijn verzekeraar, daar de vaststelling dat het misdrijf aan de vervolgte persoon niet was toe te schrijven alleen al de vrijspraak rechtvaardigt.

Crickx t./ N.V. Minerva.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 juni 1968 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, en, voor zoveel als nodig, 1350, 3°, 1351 en 1352 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat, in strijd met het middel dat eiser bij conclusie hieruit heeft afgeleid dat de beoordelingen van het hof van beroep in de redenen van zijn arrest van 17 november 1965 en waaruit volgens eiser bleek dat zo volgens 's hofs mening beklaagde moest worden vrijgesproken, dit geschiedde op grond dat Vanderper alleen aansprakelijk was voor het litigieuze ongeval, noodzakelijk het gezag van gewijsde moesten hebben ten opzichte van de verzekeraar van Vanderper, verwerende vennootschap, de bestreden beslissing, hoewel zij aanneemt, onder verwijzing naar de redenen van de eerste rechter, dat de aldus uitgebrachte beoordelingen omtrent de gedraging van Vanderper onverbreekbaar verbonden zijn aan het beschikkende gedeelte van de beslissing, waarbij de beklaagde Schauwers vrijgesproken werd, niettemin beslist dat voormeld arrest van 17 november 1965 op dat stuk geen gezag van gewijsde heeft ten aanzien van Vanderper of zijn verzekeraar, onder meer op grond dat Vanderper geen partij was ten opzichte van dit arrest, en bovendien

nooit de gelegenheid heeft gehad zijn lezing van de feiten van het ongeval te geven,

terwijl vanaf het ogenblik dat, volgens de vaststellingen van de feitenrechters, de beoordelingen van de strafrechter omtrent de gedraging van Vanderper onverbreekbaar verbonden waren aan de beslissing waarbij de beklaagde Schauwers werd vrijgesproken, ze noodzakelijk de eigenschap hadden van het volstrekt gezag van gewijsde in strafzaken en als dusdanig « erga omnes », niettegenstaande het feit dat Vanderper bij deze beslissing geen partij was geweest of geen gelegenheid had gehad zijn lezing van de feiten te geven;

Overwegende dat het gezag erga omnes van het gewijsde op de strafvordering geldt voor wat zeker en noodzakelijk door de strafrechter is gewezen; dat dienaangaande dient te worden in aanmerking genomen zowel het beschikkende gedeelte als de redenen waarop het is gegrond;

Overwegende dat wanneer de strafrechter in een vonnis van vrijspraak heeft gewezen op een fout ten laste van een derde, de overwegingen van het vonnis betreffende de aansprakelijkheid van deze derde geen gezag van gewijsde hebben noch te zijnen opzichte noch ten opzichte van zijn verzekeraar, daar de vaststelling dat het misdrijf aan de vervolgte persoon niet was toe te schrijven, alleen de vrijspraak rechtvaardigt;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1317, 1319, 1320 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de bewijskracht van de akten (ten deze de vermelding van het arrest van het Hof van beroep te Brussel van 17 november 1965 in de zaak Schauwers), 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering en, voor zoveel als nodig, 1350, 3°, 1351 en 1352 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat, om het middel te verwerpen, dat eiser bij conclusie afgeleid heeft hieruit dat het arrest van het Hof van beroep te Brussel van 17 november 1965 gezag van gewijsde had in zover het de aansprakelijkheid voor het litigieuze ongeval had toegeschreven aan de foutieve gedraging van Vanderper, de bestreden beslissing namelijk hierop steunt dat, zo het arrest van het hof van beroep van 17 november 1965 de beklaagde Schauwers vrijspreekt, nadat het de waarschijnlijkheid van de door hem van het ongeval gegeven lezing had aangenomen, « hieruit niet blijkt dat bedoeld ongeval te wijten is aan de fout van Vanderper... », en tevens, onder verwijzing naar de redenen van de eerste rechter, op de overweging dat volgens genoemd arrest « de mogelijke aansprakelijkheid van Jozef Vanderper slechts werd overwogen in verband met de door de beklaagde Schauwers uiteengezette lezing, waarvan de onwaarschijnlijkheid niet bewezen was, en dat zo de waarschijnlijkheid van deze lezing de vrijspraak van de beklaagde Schauwers mogelijk maakte, de waarachtigheid ervan evenwel voor zover niet erkend werd »;

terwijl zo inderdaad het bedoeld arrest van 17 november 1965 in bepaalde redenen, in de onderstelling dat de feiten zouden gebeurd zijn zoals door beklaagde werd uiteengezet in zijn lezing die het hof van beroep als « waarschijnlijk » beschouwt, oordeelt dat « het ongeval ten deze » enkel kon toegeschreven worden aan het feit dat Vanderper zijn voertuig met een overdreven snelheid zou hebben bestuurd, gelet op de omstandigheden, het hof van beroep zich evenwel niet beperkt heeft tot deze hypothetisch gestelde beoordeling, doch overigens uitdrukkelijk overwogen heeft « dat bovendien blijkt dat het ongeval veroorzaakt is door de onoplettendheid van deze laatste (Vanderper) en door het feit dat hij een langzaam rijdend voertuig met aangestoken richtinaanwijzer in de onmid-

dellijke nabijheid van een kruispunt en aanmerkelijk van de rechterraand verwijderd, aangezien het een ruimte van ongeveer twee meter vrijliet, links heeft willen inhalen, terwijl het voertuig van Crickx in tegengestelde richting kwam aangereden, en de feiten zich bovendien voordeden toen er een slechte zichtbaarheid (bij valavond volgens de verbalisanten) heerste » ; zodat door te overwegen zoals zij het doet, dat de mogelijke aansprakelijkheid van Jozef Vanderper door de stellers van het strafarrest, slechts werd overwogen in verband met de door de beklagde Schauwers uiteengezette lezing, waarvan de onwaarschijnlijkheid niet was bewezen, en zonder dat, overigens eruit blijkt dat volgens 's hofs mening het ongeval te wijten was aan de fout van Vanderper, de bestreden beslissing rechtstreeks in strijd is met de duidelijke en nauwkeurige tekst van dit arrest en derhalve de bewijskracht ervan miskent ;

Overwegende dat uit het antwoord op het eerste middel blijkt dat het tweede middel, ook al was het gegrond, van belang ontbloomt is ;

Dat het, bijgevolg, niet ontvankelijk is ;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9de Kamer. — 19 december 1969.

Voorzitter : M. Liard.

Raadsheren : M. M. Grenez en Blockx.

Advocaten : Mrs. De Beus en Jacobs.

Verzekeringen — Verjaring — Regresvordering van verzekeraar tegen verzekeringsnemer op grond van grove fout — Aanvang — Grove fout — Begrip.

1. Wanneer de verzekeraar, die het slachtoffer van een verkeersongeval vergoed heeft, tegen de verzekeringsnemer een regresvordering op grond van zijn grove fout instelt, verjaart deze vordering door verloop van drie jaren te rekenen vanaf de aan het slachtoffer verrichte uitkering, niet vanaf het ongeval.
2. De autobestuurder die, volgens zijn bewering gehinderd door de grote lichten van een tegenligger, naar het midden van de baan en zelfs op het linkerbaanvak rijdt om zo de tegenligger te verplichten te dimmen door hem schrik aan te jagen, begaat een grove fout in de zin van art. 16 Verzekeringswet. Daaraan wordt geen afbreuk gedaan door het feit dat hij strafrechtelijk veroordeeld is wegens het onopzettelijk toebrengen van letsels die het gevolg waren van zijn handelwijze, en niet wegens het opzettelijk toebrengen van letsels (zie nader het arrest).

N.V. De Schelde t./ Populaire.

Gezien in eensluitende uitgifte het vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Turnhout de dato 27 maart 1968, waarvan geen betekening wordt voorgelegd en waartegen op 4 juni 1968 een naar termijn en vorm regelmatig beroep werd ingesteld ;

Gezien het incidenteel beroep bij besluiten ;

Aangezien als verzekeraar van de burgerlijke verantwoordelijkheid van geïntimeerde, die zich op 23 september 1962 te Mol plichtig maakte aan een ernstig verkeersongeval, appellante de zware fout van laatstgenoemde inroept, ten einde, op grond van artikel 16 der wet van 11 juni 1874, te zijnen laste de sommen op te vorderen welke zij aan, of ten gunste van het slachtoffer moest

uitkeren ;

Aangezien niet meer betwist wordt dat dit regres, bij toepassing van artikel 32 derzelfde wet, verjaard is in zover het betrekking heeft op het bedrag van 19.653 frank door appellante op 19 september 1963 uitbetaald ;

Aangezien geïntimeerde evenwel beweert dat onderhavige vordering in haar geheel verjaard zou zijn, omdat de gebeurtenis waarop zij steunt « niet anders kan zijn dan het verkeersongeval van 23 september 1962 » en sindsdien meer dan drie jaar verlopen voor de inleidende dagvaarding van 15 november 1966 ;

Aangezien hierbij nochtans door geïntimeerde uit het oog wordt verloren dat geenszins het ongeval, doch wel de aan het slachtoffer gedane uitkering, de gebeurtenis uitmaakt waarop onderhavige regresvordering voortvloeiende uit de polis, is gesteund, zodat slechts vanaf dit ogenblik de wettelijke drie-jaren-termijn een aanvang nam en de eis van de verzekeraar dus niet uitgedoofd kan zijn in zover hij verband houdt met de in 1966 uitgegeven indemnitiesgelden ;

Aangezien in de nacht van 23 september 1962, aan het stuur van zijn personenwagen en gehinderd, naar hij beweert, door de koplichten van een naderende tegenligger die aan het verzoek tot dimmen geen gevolg zou hebben gegeven, geïntimeerde niet aarzelde, volgens eigen bekentenis, naar het midden van de baan te rijden en zelfs gedeeltelijk op het linkerbaanvak « om de tegenligger alzo te verplichten zijn koplichten te dimmen door hem schrik aan te jagen » ;

Aangezien na hieraan toegevoegd te hebben « dit is een gewoonte van mij, waneer een tegenligger weigert zijn koplichten te doven », geïntimeerde toegeeft dat er zeker een aanrijding zou gebeurd zijn indien die tegenligger niet geremd had ;

Aangezien deze er inderdaad in slaagde een aanraking te voorkomen door dusdanig hevig af te remmen dat zijn moeder, achter in de auto gezeten, naar voren, met het hoofd tegen het instrumentenbord werd geworpen en ernstig gewond werd ;

Aangezien, bij in kracht van gewijsde getreden vonnis der correctionele rechtbank te Turnhout de dato 6 mei 1963 veroordeeld hoofdens de vermengde feiten van onvrijwillige verwondingen en inbreuk op het verkeersreglement, geïntimeerde ten onrechte laat gelden dat, wegens zijn vrijspraak door hetzelfde vonnis van de tlastlegging van « vrijwillige » slagen, gevonnist zou zijn « erga omnes » dat er geen intentionele fout is gebeurd en dat de zware fout, in de zin van artikel 16 der wet van 11 juni 1874, gelijkgesteld zijnde met een intentionele, voormelde wetsbeschikking ter zake geen toepassing zou kunnen vinden ;

Aangezien immers, waar deze vrijspraak slechts heeft uitgemaakt « erga omnes » dat geïntimeerde gehandeld heeft zonder het inzicht de fysische integriteit van anderen aan te randen, deze beslissing geenszins strijdig is met de vaststelling welke ter zake voortspruit uit de voorgelegde elementen, namelijk dat de verzekerde van appellante een buitenmate dwaze en gevaarlijke rijwijze aannam, die noodzakelijk tot een ongeval met schadelijke gevolgen moest leiden, en daarenboven, door zijn uitzonderlijk grove miskenning van de elementaire voorzichtigheidsvoorschriften, het risico verzwaarde boven en buiten al de normale vooruitzichten die partijen, bij het aangaan der verzekeringsovereenkomst, rederlijkerwijze mochten verwachten ;

Aangezien vermits hogerbeschreven onbezonnen gedragingen een « gewoonte » van geïntimeerde uitmaken, geen bewijs voorhanden is dat hij « onder invloed van de gramschap » in een « snel voorbijgaande gemoedstoestand » zou verkeerd hebben — welke omstandigheden derhalve ten onrechte door de eerste rechter werden weerhouden :

Aangezien van het bedrag van 12.000 frank door appellante op 18 april 1966 besteed aan honoraria van haar raadsman en kosten, ter gelegenheid van de verdediging van haar verzekerde voor de correctionele rechtbank, geen rechtvaardiging wordt voorgelegd, zodat enkel de niet betwiste sommen van 98.444 + 89.093, te samen 187.537 frank verschuldigd zijn, die blijkens de neergelegde stukken op 15 februari 1966 door appellante uitbetaald werden;

Om deze redenen,

Het Hof,

Na beraad,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Ontvangt het hoofdberoep, evenals het incidenteel beroep;

Erover rechtsprekend,

Doet het bestreden vonnis teniet, behalve waar het de vordering van appellante, oorspronkelijk aenlegster, verjaard verklaart voor wat betreft de betaling van 19.653 frank, op welk punt het vonnis bevestigd wordt;

Wijzigende voor het overige:

— Verklaart de eis onvankelijk en gegrond ten bedrage van 187.537 frank;

— Veroordeelt dienvolgens geïntimeerde aan appellante te betalen 187.537 frank (Honderdzevenentachtig duizend vijfhonderd zevenendertig frank), met de vergoedende interesten vanaf 15 februari 1966 tot 15 november 1966, met de gerechtelijke interesten sindsdien en al de rechtskosten in eerste aanleg;

— Veroordeelt geïntimeerde daarenboven tot al de rechtskosten in beroep, begroot op 2.246 frank (staat avoué) aan de zijde van geïntimeerde en op 5.510 frank (staat avoué) aan de zijde van appellante en tot een rechtsplegingsvergoeding van 4000 frank.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e-bis Kamer. — 18 november 1969.

Voorzitter: Mevrouw De Loof.

Rechters: Mevrouw De Mol-Sans en M. Kiebooms.

Advocaten: Mrs. De Bièvre, Dreessen en Hernould.

Erfdienstbaarheden. — Vensters en lichtopeningen. — Begrip. — Glasbouwstenen.

In een 40 m. lange en 22 m hoge scheidsmuur met een oppervlakte van ongeveer 900 m² zijn zes lagen glasbouwstenen geïncorporeerd (ongeveer 4 m²) in het privaat gedeelte van de bouw.

Die stenen zijn doorschijnend, maar niet doorzichtig; ze laten enkel het licht door en men kan er geen schimmen of kleuren door ontwaren: ze kunnen niet als vensters of lichtopeningen in de zin van de artikelen 676 en 677 B.W. aangemerkt worden.

Voor zover die stenen hinderlijk zouden zijn wanneer de geuur de gemeenmaking wil voor aanbouw, kan hij zo nodig wegneming en dichtung vorderen.

L'Immobilière l'Etoile t./Instituut der Moederlijke Liefde e.a.

Gezien de stukken van het geding en o.m.:

1. het vonnis waartegen hoger beroep, uitgesproken door de vrederechter van het tweede kanton der stad Antwerpen op 2 januari 1968;

2. de geboekte akte van hoger beroep, betekend door gerechtsderuwaarder J. Wijnen te Antwerpen op 4 april 1968.

Gelet op art. 2, 24, 34, 36, 37, 41 der wet van 15 juni 1935; Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten ontwikkeld in de Nederlandse taal ter zitting van 21 oktober 1969;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig werd ingesteld en regelmatig is naar de vorm; dat het incidenteel beroep eveneens regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat de eis van eiseres in hoger beroep er toe strekt beweerde lichtnemingen door gedaagde aangebracht in de muur die zich bevindt op de scheidingslijn tussen de erven van partijen te Antwerpen, Lange Winkelstraat en Grote Kauwenberg 31, te verwijderen en dicht te maken in hetzelfde metselwerk als het overige van de muur;

Dat de eerste rechter, na gesteld te hebben dat de gehele constructies onder de bepaling van lichtnemingen dienen gerangschikt, vaststelt dat deze lichten aangebracht in 12 cm. dik doorschijnende doch niet doorzichtige glas-tegels aan het doel door de wetgever nagestreefd in de art. 676 en 677 B.W. beantwoorden, en de eis afwijst bij gebrek aan actueel belang van eiseres in hoger beroep;

Overwegende dat partijen het eens zijn over de materiële gegevens van de betwisting;

Dat gedaagde in hoger beroep een nieuwbouw van vijf verdiepingen heeft gebouwd tot aan de vroegere hofmuur, scheidsmuur tussen de eigendommen van beide partijen; dat gedaagde dus verplicht was deze muur af te breken en hoer te bouwen en terug gemeen te maken; dat zij echter op het privaat gedeelte dat boven de vroegere scheidsmuur staat in de muur ongeveer 40 m. lang en 22 m. hoog, dus ongeveer 900 m², zes boven elkaar gelegen vlakken van glasbouwstenen (12 cm. dik met een oppervlakte van ongeveer 4 m²) aanbracht, welke stenen volledig geïncorporeerd zijn met de bakstenen muur en dus een geheel uitmaken als zijnde gebracht in één zelfde meetkundig vlak, aan de bakstenen vastgemaakt en aan weerszijden totaal ondoorzichtbaar;

Overwegende dat de vraag die partijen verdeeld houdt dus enkel is, te weten of dergelijke tegels waarvan de vorm, sterkte en hoedanigheid van doorschijning met uitsluiting van doorzichtigheid gekend zijn, beantwoorden aan het begrip zicht- of lichtopening in de zin van art. 676 en 677 B.W.;

Dat zoals de eerste rechter het laat opmerken, de beperking om lichtopeningen of vensters in de gemene scheidsmuur op te richten, voor doel heeft te verhinderen op het erf van de geuur te kunnen kijken, er voorwerpen op te laten vallen of er binnen te dringen;

Dat al deze doelen bereikt worden met doorschijnend glas;

Dat ten tijde van het ontstaan van het Burgerlijk Wetboek, het glas synoniem was van doorzichtig en dat men dus niet heeft kunnen denken aan de moderne bouwtechnieken die doorschijnend glas in de gebouwen zouden incorporeren zonder vermindering van stevigheid;

Overwegende dat de Franse rechtspraak in deze zin gevestigd is (Cass. 6-12-1955, Dalloz en Sirey, 1956, blz. 94 e.v.) dat dergelijke glasbouwstenen muur geen zicht uitmaakt in de zin van het Burgerlijk Wetboek;

Dat de Belgische rechtspraak (Brugge, 25-2-1914, J.J.P., 1916, blz. 107 e.v. en Vred. Hannut, 29-1-1963, J.J.P., 1963, blz. 300 en volg.) in dezelfde zin oordeelde dat een muur in glastegels niet als zicht kan beschouwd worden wanneer de glasdallen compact zijn zonder enige opening of verluchting en absoluut ondoorschijnend; dat noch de schimmen noch de kleuren er kunnen doorgezien worden maar enkel het licht doorgelaten wordt; dat er nl. moet rekening gehouden worden met nieuwe bouwtranten;

Dat deze sporadische rechtspraak hernomen wordt zonder kritiek in de werken R.P.D.B., V°, Servitudes nr. 182, en A.P.R. Erfdienstbaarheden, nr. 388 ;

Dat eiseres in hoger beroep tevergeefs argumenteert dat onze modernste auteur De Page, VI 570, er niet over spreekt vermits men uit dit stilzwijgen geen argument in de ene of andere zin kan vinden ;

Dat de enige auteur die het geval uitdrukkelijk bespreekt — Hilbert, blz. 123, geciteerd in hogervermeld vonnis van Hannut — stelling neemt in de zin van gedaagde in hoger beroep ;

Overwegende dat eiseres het ondenkbaar vindt dat de voorgenomen interpretatie van art. 676 en 677 B.W. zou gevolgd worden omdat dit de gemeenmaking van de scheidsmuur zoals geregeld door art. 660-661 B.W. onmogelijk zou maken ; dat de eerste rechter deze argumentatie gedeeltelijk gevolgd heeft en meende dat dit begrip van lichtnemingen also beperkt, zou leiden tot de ontaarding van de rechten van de aanpalende eigenaars ; dat hij niettemin in feite, gezien de afwezigheid van belang, de eis afwees ;

Overwegende nochtans dat gedaagde terecht laat opmerken dat het argument door eiseres geput in de art. 660-661 B.W. niet de draagwijdte heeft die zij er wil aan geven ;

Dat er vooreerst niet technisch bewezen is dat de glas-tegels niet dezelfde stevigheid als bakstenen muren zouden bezitten ; dat er voor het aanbrengen van nagels en balken andere technische normen moeten gezocht worden dan voor baksteen, wat trouwens ook het geval is in geval van betonnen muren ; dat in elk geval van onvoldoende dikte van de gemeen te maken muur, art. 659 en 661 B.W. ook dienen toegepast ;

Dat anderzijds de rechtsleer (Kluyskens, V°, nr. 322) het probleem onderzoekt van het gemeenmaken van muren waarin zich reglementaire lichtopeningen bevinden ; dat de dichtmaking van deze openingen dan mag aangevraagd worden wanneer de gebuur tegen de overgenomen muur gaat bouwen of zelfs materieel in gebruik nemen ;

Overwegende dat ook in casu in geval van aanvraag tot gemeenmaking, eiseres de gebeurlijke dichting van lichtopeningen zou mogen vragen ;

Dat voor zover de huidige lichtbronnen hinderlijk zouden zijn voor de aanbouw, hetzelfde zou kunnen gevraagd worden ;

Dat het trouwens weinig waarschijnlijk voorkomt dat gedaagde die een garage uitbaat tegen de betwiste muur, ooit de mogelijkheid zou hebben deze toe te bouwen en also tegen de gemene muur aan te bouwen ; dat de vrees van eiseres in ieder geval voorbarig is ;

Overwegende dat de bouwmeesters inzake verschenen om hun het vonnis gemeen te horen verklaren en zich hiertegen niet verzetten ;

Dat gedaagde door incidenteel beroep vraagt het vonnis te verbeteren waar het de aangevochte openingen als lichtnemingen beschouwde in de zin van art. 676-677 B.W. ;

Om deze redenen :

De rechtbank, zetelend in hoger beroep, recht doende tegensprekelijk, na erover beraadslaagd te hebben, alle andere en strijdige besluiten verwerpend ;

Verklaart het hoger en incidenteel beroep ontvanke-lijk. Verklaart het hoger beroep ongegrond, en het incidenteel beroep gegrond. Doet het bestreden vonnis teniet en opnieuw recht doende, zegt voor recht dat de aangevochte betonglastegels die 12 cm. dik doorschijnend doch niet doorzichtig zijn, geen lichtopeningen uitmaken in de zin van art. 676 en 677 B.W.

Dienvolgens wijst de hofde af als ongegrond. Verwijst eiseres in hoger beroep in de kosten van beide aanleggen, inbegrepen deze van de vrijwillig in tussenkomst verschijnende partijen...

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

19 juni 1968.

Voorzitter : M. ; J. Michiels.

Rechters : MM. M. Loos en X. Claessens.

Openb. Min. : M. J. Bouquet.

Politierechtbank. — Samenstelling. — Openbaar Ministerie. — Delegatie door Procureur des Konings van substituu- voor het waarnemen van het ambt van O.M. — Onwettig zonder toelating van Ministerie van Justitie. — Vonnis nietig.

De Heer Procureur des Konings delegerde zijn eerste substituu- om bij de Politierechtbank het ambt van het O.M. waar te nemen.

De besluit-wet van 20 september 1945 schrijft voor dat zulks slechts mag geschieden met toestemming van de Minister van Justitie.

De Politierechtbank was dan ook onwettig samenge- steld en de door haar gevelde vonnissen zijn nietig.

O. M. en burg. partij Paradissis t./ Ramos-Vega
Arbid-Mimoun.

Gelet op het beroep ingeslagen door het Openbaar Ministerie tegen het vonnis op tegenspraak uitgesproken door de Politierechtbank van het Kanton Mechelen aan de Maas, op 4.4.1968 ;

Overwegende dat dit beroep tijdig en in de vereiste vorm werd aangetekend en derhalve ontvanke-lijk is ;

Overwegende dat ter zitting het Openbaar Ministerie, dat alleen beroep insloeg tegen gezegd vonnis, ter zitting uiteenzet dat door de politierechtbank het ambt van ambtenaar van het openbaar ministerie wordt waargeno- men door de heer eerste substituu- Procureur des Konings Jean Bouquet, eveneens zetelend als openbaar ministerie bij de behandeling van deze zaak voor de correctionele rechtbank ; dat gezegde heer eerste substituu- in zijn rekvisitorium verklaart het ambt van ambtenaar van het openbaar ministerie bij de politierechtbank te Mechelen aan de Maas ter zitting van 4 april 1968 te zijn gaan waarnemen op uitdrukkelijk bevel van de heer Procureur des Konings, hoofd van het arrondissementsparket te Tongeren ; dat gezegd beroep werd aangetekend ten einde de rechtbank zich te laten uitspreken over de al dan niet wettelijke samenstelling van gezegde politierechtbank op de hogergenoemde datum ;

Overwegende dat uit het rekvisitorium spruit dat deze opdracht zou gegeven zijn, gezien de hoogdringendheid, de noodzaak om de gestelde zitting van de politierecht- bank niet in extremis af te lassen en ten einde te ver- mijden dat de talrijke personen, getuigen, benadeelden en beklagden, welke voor meergenoemde zitting waren op- geroepen, niet onverrichterzake zouden moeten huis- waarts keren, deze opdracht van de heer Procureur des Konings aan de heer Eerste substituu- gegeven, werd mondeling gedaan en niet door de heer Procureur-Generaal en ook zonder toelating van de Heer Minister van Justitie ;

Overwegende inderdaad dat artikel 4 van de besluit- wet van 20 september 1945, op de organisatie en dienst- regeling van de vrederechter, gewijzigd door de wet van 1 juni 1949, art. 15°, voorschrijft dat de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep, mits toelating van de heer Mi- nister van Justitie, een substituu- van de Procureur des Konings er mee mag belasten de functies van een ambe- naar van het openbaar ministerie bij de politierechtbank uit te oefenen ;

Overwegende dat wat de eerste voorwaarde betreft, de Procureur des Konings volgens art. 152 wet van 18 juni.

1869 op de rechterlijke organisatie in feite een Substituut van de Procureur Generaal is, welke bijzonder belast is met de functies van het openbaar ministerie bij de rechtbank van eerste aanleg;

Overwegende dat gezien het principe van de eenheid en onverdeeldheid van het Openbaar Ministerie, er geen enkele reden is om, in geval van vervanging van een lid van het openbaar ministerie, door een ander (incasu de procureur generaal en zijn substituten) een reden van belet te constateren (Cas. 15 sept. 1835 Pas. blz. 134 geciteerd in *Pardectes Belges* V^o Ministère Public nr. 47), tenminste wanneer de wet geen uitdrukkelijke voorwaarden voorschrijft;

Overwegende echter zoals blijkt uit het rekwisitorium, er geen toelating van de Minister van Justitie werd bekomen, welke voorgeschreven wordt in gezegd artikel 4 besluitwet 20 september 1945;

Overwegend dat dienvolgens de politierechtbank onregelmatig was samengesteld en het vonnis bijgevolg met nietigheid behept is, zodat krachtens art. 215 wetboek van strafvordering de rechtbank de zaak dient tot zich te trekken;

Overwegende dat de feiten lastens beide beklaagden bewezen zijn; dat eerste beklaagde Ramos-Vega, ter zitting met grote stelligheid bevestigt dat hij door twee Marokkanen geduwd werd, onder wie tweede beklaagde Arbid-Mimoun, zodat het cafévenster beschadigd werd; dat daarbij is gebleken dat beide beklaagden elkaar betrekkelijk goed kennen, zodat vergissing nopens personen uitgesloten is;

Overwegende dat de burgerlijke partij Paradissis geen beroep heeft aangetekend tegen het vonnis der politierechtbank dat zich onbevoegd verklaarde uitspraak te doen over haar eis; dat bijgevolg de rechtbank niet gevat is van deze burgerlijke eis; dat de burgerlijke partij overigens ten onrechte door het openbaar ministerie gedagvaard werd, zodat de kosten van deze laatste dagvaarding ten laste van de staat dienen te blijven;

Gezien de hiernavolgende artikelen door de heer Voorzitter ter zitting aangeduid: wetboek van rechtspleging in strafzaken artt. 153, 162, 172 tot 176, 194, 202 tot 207 en 209 tot 211 - 215 - wetboek van strafrecht artt. 40 - 563 2° - wet van 5.3.1952 art. 1 - Besl. wet 14.11.1939 art. 1, § 1; art. 4 Besluitwet 20.9.1945, gewijzigd door de wet van 1-6-1949 art. 1, 5°; art. 152 wet 18-6-1869 rechterlijke inrichting; wet 15-6-1935 artt. 11, 12, 14, 23, 31, 32, 34, 35, 36, 37 en 41;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

zetelend in graad van beroep, en uitspraak doende op tegenspraak, verklaart het beroep van het Openbaar Ministerie tegen beide beklaagden ontvankelijk en gegrond;

Stelt vast dat zij niet gevat is van de eis der afgewezen burgerlijke partij Paradissis, die geen beroep instelde;

Vernietigt het bestreden vonnis, de zaak tot zich trekkend en opnieuw rechtdoende, verklaart beide beklaagden plichtig aan de betichtingen ten hunne laste gelegd;

Dienvolgens:

Veroordeelt eerste beklaagde voor feit onder 1; tot een boete van vijf-en-twintig frank, gebracht op vijf-honderd frank of drie dagen veravngende gevangenzitting;

Veroordeelt tweede beklaagde voor het feit onder 2 tot een boete van vijf-en-twintig frank, gebracht op vijf-honderd frank of drie dagen vervangende gevangenzitting;

Verwijst hen elk tot de helft van de kosten der publieke vordering in beide aanleggen, behalve wat betreft de

kosten van dagvaarding van de burgerlijke partij Paradissis Theologes, in graad van beroep, welke ten laste van de staat zullen blijven, deze kosten aldus berekend op elf-honderd-vijf-en-tachtig frank.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN zetelende in zaken van koophandel.

15 oktober 1969.

Alleensprekend rechter: M. L. Janssens.
Advocaten: Mrs De Beus, Lens en Nobels.

1. Verhaal van de verzekeraar. (dronkenschap) 2. Vordering in vrijwaring. (ontvankelijkheid)

1. *Het bloedonderzoek, verricht op een overleden autobestuurder die de fout zou bedreven hebben waaraop de verzekeraar zich steunt, kan door deze niet als een rechtgeldig bewijs worden ingeroepen lastens de erfgenamen tegen wie het verhaal wordt uitgeoefend, indien het bewijs niet wordt geleverd van de tijdige kennisgeving van het resultaat van het bloedonderzoek en derhalve van de mogelijkheid van een tegenexpertise.*
2. *Het verhaal van de verzekeraar, uitgeoefend in een vordering in tussenkomst en vrijwaring, is ontvankelijk daar het verhaalrecht ontstaan vanaf het ogenblik waarop de verzekeraar in rechte wordt aangesproken door de schadelijder ingevolge het rechtstreeks vorderingsrecht (wet van 1-7-1956).*

N.V. Soamet / N.V. Noordstat en Boerhave
t./ Cn. Demesmaeker.

Bij exploit van gerechtsdeurwaarder Vercauter van Gent dd. 17 mei 1967 vordert de N.V. Soamet dat de N.V. Noordstar en Boerhave zou veroordeeld worden — door een vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling — om haar te betalen de som van 85.369 frank, met de vergoedende intresten vanaf 31/1/1965, de gerechtelijke intresten en de gedingkosten.

Bij exploit van gerechtsdeurwaarder C. Wijnen van Mechelen dd. 6 juni 1967 vordert de N.V. Noordstar en Boerhave, dat de verweerders in tussenkomst en vrijwaring zouden veroordeeld worden om tussen te komen in voormeld geding en zouden veroordeeld worden om haar te vrijwaren tegen alle veroordelingen die tegen haar zouden kunnen uitgesproken worden in hoofdsom, intresten en kosten.

Partijen hebben hun middelen en conclusies voorgedragen in openbare terechtzitting dd. 17 september 1969, de rechtspleging geschied zijnde in de Nederlandse taal, overeenkomstig de artikelen 2, 34, 36, 37, 38, 40 en 41 van de wet van 15 juni 1953 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

* * *

1. De hoofdeis (N.V. Soamet t./ N.V. Noordstar en Boerhave):

Deze vordering is het gevolg van een verkeersongeval te Mechelen dd. 31/1/1965 ca. 1.25 u. op de Antwerpsesteenweg, waarbij Demesmaecker Antoine komende met zijn personenwagen uit de richting Antwerpen te pletter reed tegen de vrachtauto van eiseres die opgesteld stond rechts van de baan tegen de boordsteen van het voetpad in de richting van het verkeer.

Eiseres vordert vergoeding van de schade door de aanrijding aan haar vrachtauto veroorzaakt: zij spreekt to

dien einde verweerster aan, verzekeraar van de personenwagen, ingevolge de rechtstreekse vordering haar gegeven door de wet van 1/7/1956 betreffende de verplichte autoverzekering.

De vordering is gegrond op artikel 27/1 van de wegcode.

* * *

Door het voorbrengen van het strafdossier, opgesteld ingevolge de aanrijding, wordt voldoende de inbreuk op voormeld artikel 27/1 van de wegcode in hoofde van wijlen Alfons Demesmaeker bewezen.

Verweerster ontkent trouwens geenszins in haar conclusies de aansprakelijkheid van haar verzekerde.

Het gevraagd bedrag wordt niet betwist.

De hoofdeis is gegrond.

* * *

II. De eis in tussenkomst en vrijwaring.

Door de eis in tussenkomst en vrijwaring oefent de N.V. Noordstar en Boerhaave haar verhaalsrecht uit voorzien in artikel 16 van de wet van 11/6/1874 en artikel 24/9 en 25/9 van het verzekeringskontraat.

Eiseres in tussenkomst en vrijwaring roept in dat wijlen Alfons Demesmaeker op het ogenblik van de feiten zijn auto bestuurde in een toestand van zware dronkenschap zoals blijkt uit het bloedonderzoek na zijn overlijden, dat een alcoholgehalte van 2,54 ‰ uitwees.

* * *

A. De ontvankelijkheid :

Verweerders beweren ten onrechte dat de eis in tussenkomst en vrijwaring niet ontvankelijk is, vermits het verhaalrecht van eiseres (N.V. Noordstar) ontstaan is vanaf het ogenblik waarop zij in rechte werd aangesproken door de schadelijder (N.V. Soamet) ingevolge het rechtstreeks vorderingsrecht van laatstgenoemde geput in de reeds boven vermelde wet van 1/7/1956.

B. Ten gronde :

De vordering in tussenkomst en vrijwaring is nochtans ongegrond daar het door eiseres (N.V. Noordstar en Boerhaave) voorgebracht bloedonderzoek niet kan weerhouden worden als een rechtsgeldig bewijs van de dronkenschap van wijlen Alfons Demesmaeker. Er wordt immers geen enkel bewijs voorgebracht van enige en tijdige kennisgeving van het resultaat van het bloedonderzoek zoals door de wet wordt voorzien noch blijkt het dat verweerders enige kans kregen om een tegenexpertise te vorderen.

Hieruit blijkt dat het bloedonderzoek — waarop eiseres in vrijwaring haar vordering steunt t.o.v. verweerders in vrijwaring — geenszins enig tegensprekelijk karakter vertoont.

Er wordt geen ander afdoend bewijs van dronkenschap voorgebracht: geen vaststellingen door de verbalisanten op de persoon van wijlen Alf. Demesmaeker zelf en geen klinisch onderzoek door een dokter verricht. De verklaring van getuige P. Dehertog — voorkomend in de strafbundel — is duidelijk onvoldoende om dronkenschap in hoofde van wijlen Alf. Demesmaeker bewezen te achten.

De vordering in tussenkomst en vrijwaring is ongegrond.

De Rechtbank,

beslissend op die gronden :

Ontvangt de hoofdeis van de N.V. Soamet tegen de N.V.

Noordstar en Boerhaave :

Verklaart deze vordering gegrond en veroordeelt de N.V. Noordstar en Boerhaave om aan de N.V. Soamet te betalen de som van 85.369 met de vergoedende intresten vanaf 31/1/1965 en de gerechtelijke intresten.

Verwijst de N.V. Noordstar en Boerhaave in de kosten van het geding.

Ontvangt de vordering in tussenkomst en vrijwaring van de N.V. Noordstar en Boerhaave tegen de verweerders in tussenkomst en vrijwaring.

Verklaart deze vordering ongegrond en verwijst de N.V. Noordstar en Boerhaave in de kosten ervan.

POLITIERECHTBANK TE NAZARETH

15 januari 1968.

Rechter : M. van Malderen.

Advocaat : Mr. Haeck.

Verkeer. — Sturen zonder examen na verval. — Bewijs dat het onderzoek met gunstig gevolg ondergaan is.

Degene tegen wie een verval tot sturen uitgesproken was en die door de rechter niet vrijgesteld was van het door art. 2-14 van de wet van 1 augustus 1899 voorgeschreven onderzoek, is strafbaar krachtens art. 2-17 § 1, 3° van dezelfde wet, indien hij een motorvoertuig bestuurt vooraleer hij kan bewijzen met gunstig gevolg het onderzoek te hebben ondergaan. Dit bewijs kan slechts voortvloeien uit de ondertekening van de beslissing door de examencommissaris.

Ofschoon ten deze het verval van verdachte reeds lang verstreken was en hij het onderzoek reeds met gunstig gevolg had ondergaan, is hij niettemin strafbaar op grond van voormelde bepaling, daar hij op 18 juli 1967 betrapt werd bij het besturen van een auto en de examencommissaris de beslissing slechts op 20 juli 1967 ondertekende.

Seeuws.

Overwegende dat de eerste, de tweede en de vierde betichting bewezen zijn, doch niet de derde ;

dat gezien het strafrechtelijk verleden van de verdachte voorbeeldige straffen zich opdringen, ter uitzondering van de vierde betichting die van verdachte de eerder toevallige dader van een misdrijf maakt ;

Overwegende dat verdachte niet kan vervolgd worden om een voertuig der categorieën A tot F te hebben bestuurd wanneer hij van dit recht vervallen was, gezien op 17 juli 1967 deze straf vervat in het in kracht van gewijsde gegaan vonnis van 14 maart 1967 der Politierechtbank te Gent reeds lang verlopen was ;

Overwegende dat aan verdachte evenwel door het vonnis opgelegd werd de theoretische, praktische, medische en psychotechnische proeven af te leggen en geen voertuig der voormelde categorieën te besturen vooraleer hij kon bewijzen met gunstig gevolg deze proeven te hebben afgelegd ;

dat indien hij dit tussentijds, doch na verlopen van de termijn van vervallenverklaring van het recht tot besturen van een voertuig toch deed, hij zich niet kon plichtig maken aan een inbreuk op artikel 2-17, § 1, 1°, nu artikel 2-14 dit verbod slechts oplegt na het einde der straf van verval van recht tot het besturen van een voertuig en tot zolang het bewijs niet geleverd werd dat hij in dit recht hersteld werd ;

Overwegende dat verdachte zich wel plichtig maakte aan de inbreuk op art. 2-17, § 1, 3°, der wet van 1 augustus

1899, door op 17 juli 1967 een personenauto te hebben bestuurd en dit ondanks het feit dat naderhand, hetzij op 20 juli 1967, bleek dat hij reeds op 12 mei 1967 het theoretisch, op 17 mei 1967 het praktisch en slechts, doch niet door zijn fout, pas op 5 juli 1967 en op 14 juli 1967 respectievelijk het medisch en psychotechnisch examen met gunstig gevolg had afgelegd;

Overwegende dat uit het dossier duidelijk blijkt dat helemaal niet voldaan werd aan het verzoek van de wetgever de beslissing te nemen zoveel mogelijk vóór de termijn van het verval van het recht tot sturen verstrikt (artikel 22, §1), evenmin als zij zo spoedig mogelijk bij per post aangetekend schrijven aan de kandidaat ter kennis werd gebracht, zodat, ondanks de ruime tijdspanne die de examinatoren en de examencommissaris hadden, gezien de tweemaandenlange ontzetting, administratieve slenter op onduidelbare wijze de door de strafrechter uitgesproken straf kwam verzwaren;

Overwegende dat nochtans niet kan beweerd worden dat op het ogenblik dat verdachte betraapt werd op het sturen van een personenauto — 17 juli 1967 — hij in feite met gunstig gevolg het examen had afgelegd zodat hij het bewijs zou leveren te hebben voldaan aan het voorschrift van artikel 2-14;

Overwegende dat het bewijs dat de proeven met gunstig gevolg werden afgelegd slechts kan voortvloeien uit de ondertekening van de beslissing door de examencommissaris en dat dit slechts op 20 juli 1967 geschiedde;

dat de « beslissing » of de « uitspraak » waarover artikel 22, § 1, van het koninklijk besluit van 4 mei 1965 spreekt slechts bestaat van het ogenblik dat zij ondertekend werd, maar vooraleer zij aan de kandidaat werd betekend en vooraleer de griffier de vermelding voorzien door artikel 2-15, § 5, aanbrengt;

Overwegende dat deze beslissing of uitspraak immers niet kan gelijkgesteld worden met vonnissen of arresten in burgerlijke en in strafzaken waarvoor procedureregelen de mondelinge uitspraak als aanvangsdatum van het bestaan der erdoor aan partijen verworven rechten aanzien (R.P.D.B., Tw. Jugements et arrêts, nr. 227 vlg., § 385), de minuut alleen het schriftelijk bewijs ervan zijnde;

dat het koninklijk besluit van 4 mei 1965 deze aan vonnissen van rechtbanken en arresten van hoven eigen procedureregels niet kent, nu de examencommissaris de beslissing eerst moet ondertekenen en de kandidaat er hoogstens vanaf die dag het bestaan zal kunnen van kennen of eisen en aldus pas van dan af het bewijs zal kunnen leveren te hebben voldaan aan het voorschrift van artikel 2-14;

Overwegende dat de inbreuk op artikel 2-17, § 1, 3°, dan ook bewezen is.

.....

NOOT. — De bepalingen van de artikelen 2-14 en 2-17, § 1, 3°, van de wet van 1 augustus 1899 zijn opgenomen in de artikelen 47 en 47, 2° van de bij K.B. van 16 maart 1968 gecoördineerde wet betreffende de politie op het wegverkeer.

VREDEGERECHT TE SINT-JANS-MOLENBEEK.

16 juli 1969.

Vrederechter: M. R. Van den Daele.
Advocaten: Mrs. Verryck & P. Humblé.

Handelshuur. — Herziening van de huurprijs op basis van art. 6. — Bijzondere omstandigheden. — Hernieuwing van het huurceel. — Nieuw huurceel. — Datum ervan uitgangspunt van het waarden der omstandigheden.

Een handelshuurceel werd gesloten in 1957 aan een bepaalde huurprijs.

Het werd vernieuwd in 1966 na de eerste periode van 9 jaar.

Deze hernieuwing vormt een volstrekt nieuw huurceel en is niet een eenvoudige verlenging van het vroegere.

Wanneer de eigenaar in 1969 een verhoging van huur vraagt wegens verbetering der economische omstandigheden van de plaats waar het verhuurde goed gelegen is, dienen deze omstandigheden geapprecieerd, niet vanaf de datum waarop het eerste huurceel gesloten werd (1957), maar wel vanaf de datum van het nieuw huurceel (1966).

De eventuele verbetering der economische omstandigheden van de plaats waar het goed gelegen is, die z.ch zouden voorgedaan hebben tussen 1957 en 1966 komen dus niet in aanmerking.

Noedens t./ Brouwerij van Haacht.

Aangezien de rechtsvoorganger van aanlegger het huiscafé te Koekeloerg, 1 Simonisplaats, met ingang van 1 juni 1957 aan verweerster in huur gegeven heeft, mits een jaarlijkse huurprijs van 110.000 fr., krachtens een huurovereenkomst bedongen op 30.4.1957;

Aangezien op 1 juni 1966 een hernieuwing van de huurovereenkomst intrad op vraag van verweerster van 18 februari 1965 en met toestemming van rechtvoorganger van eiser van 29 maart 1965 mits dezelfde huurprijs en dezelfde andere voorwaarden, maar onder verbod nieuwe publiciteitsborden op het gebouw te hangen zonder de uitgesproken instemming van de eigenaar;

Aangezien aanlegger, erigenaam van de aanvankelijke verhuurder, bij dagvaarding van 20 mei 1969 de verhoging van de jaarlijkse huurprijs op 144.000 fr. met ingang van 1 juni 1969 heeft gevraagd;

Aangezien aanlegger tot staving van zijn vraag laat gelden dat, sinds 30-4-1957 het bedrag van de jaarlijkse huurprijs niet gewijzigd werd als wanneer sindsdien de algemene prijzen en de levenskosten verhoogd zijn met meer dan 15 % en dat bovendien ook sinds 1957, de wijk van de Simonisplaats verbeteringen heeft gekend, namelijk door de opening van een postkantoor vóór het kwesties handelshuis, hetgeen de omgang in de wijk verhoogd heeft alsmede het aantal klanten van het drankhuis.

Aangezien blijkt uit deze bewoordingen van de dagvaarding en ook uit deze van de besluiten van aanlegger en nog uit de bescheiden neergelegd door de partijen (zie o.a. brief van aanlegger van 2 maart 1969 aan verweerster, neergelegd in het bundel van deze laatste) dat aanlegger uitsluitend verwijst naar veranderingen in de economische toestanden in de wijk die voorgekomen zouden zijn sinds 1957 d.i. na het in werking treden van de aanvankelijke huurovereenkomst waarin de jaarlijkse huurprijs voor de eerste maal werd vastgelegd op 110.000 frank;

Aangezien artikel 6 van de wet van 30-4-1951 op de handelshuurovereenkomst de driejarige herziening van de huurprijs toelaat indien de partijen « laten blijken dat, ingevolge nieuwe omstandigheden, de normale huurwaarde van het gehuurde goed ten minste 15 t.h. hoger of lager is dan de in de huurovereenkomst bepaalde of ter gelegenheid van de laatste herziening vastgestelde huurprijs »;

Aangezien de grondregel van de wet en ook van haar artikel 6 het beginsel blijft huldigen van de naleving van de wil der partijen, zoals deze geuit wordt in de onder hen wettelijk gesloten overeenkomsten (cfr. Reynders en Van Reepinghen in « Précis de la propriété commerciale » nr. 81 blz. 120);

Aangezien in geval van aanvraag tot herziening er

alleen wijziging mag gebracht worden aan de door partijen bedongen huurprijs indien objectieve omstandigheden voorhanden zijn sinds het afsluiten van de huurovereenkomst (zie A.P.R. verbo Huur van handelshuizen nr. 42 in fine);

Aangezien ter zake de aanvankelijke huurovereenkomst van 1957 vervallen en verzwonden is door het verstrijken van haar termijn;

Dat door het consensus van beide partijen een hernieuwing is ingetreden, dit is een nieuwe huurovereenkomst met ingang van 1-6-1966; dat immers de door de wet voorziene hernieuwing een nieuw en zelfstandig huurkontraat tot stand brengt;

Dat deze mening gestaafd wordt 1° door de tekst zelf van de wet van 1951 waarin namelijk te lezen staat in artikel 14 in verband met de hernieuwing: artikel 14 al. 1, 2e volzin « De betekening (van de vraag tot hernieuwing) moet, op straffe van nietigheid, de voorwaarden opgeven waaronder de huurder zelf bereid is om de nieuwe huurovereenkomst te sluiten; 2° door de rechtsleer, zoals namelijk in Marcel Piron « Les baux commerciaux » nrs. 155 en 164, ook in Colens en 't Kint », Commentaire relatif à la loi sur les baux commerciaux » nr. 56, en voornamelijk in De Page, Boek IV, Complément nr 792B, 2° waar te lezen staat: « Le bail éventuellement renouvelé est un nouveau bail et non le bail initial prolongé ou prorogé », en op. cit. nr. 792 C, 2°, b. « En cas de renouvellement du bail, le bail, soumis quant au loyer à l'autonomie de la volonté, est expiré: il s'y substitue un nouveau bail imposé par la loi »; 3° uiteindelijk door de rechtspraak van het Hof van Cassatie, Arrest van de 1ste kamer 3-1-1958, Pas. I. 456, als volgt geciteerd in Rec. annuel de jurisprudence belge, 1958, verbo Baux: « Le renouvellement d'un bail, visé par la section du code civil contenant les règles particulières aux baux commerciaux, exigeant nécessairement l'intervention de la volonté des parties et ne résultant donc pas de la seule autorité de la loi, donne naissance à un nouveau bail dont les conditions sont à préciser par ces parties, ou, le cas échéant, par le Juge »;

Aangezien dat, indien bij het sluiten van een eerste handelshuurovereenkomst partijen de huurprijs mogen vaststellen naar goedgevoelen, deze partijen, bij het hernieuwen van de overeenkomst eveneens volkomen vrij zijn de huurprijs te bedingen die zij bij minnelijk akkoord vaststellen (zie A.P.R. Huur van handelshuizen n° 41 en 42);

Aangezien het wel zo is gegaan ter zake tussen partijen: de huurprijs van 110.000 frank werd voor de her-

nieuwing voorgesteld door verweerster en deze huurprijs werd uitdrukkelijk aanvaard voor het nieuw huurceel bij brief van 29 maart 1965;

Dat ter zake dus de huurovereenkomst in dewelke de huurprijs bepaald werd en die op voet van artikel 6 van de wet van 1951 bedoeld wordt, deze is die in maart 1965 tussen partijen bedongen werd met ingang van 1-6-1966 en die de enige huurovereenkomst is die tussen partijen bestaat (contra Vrederecht van het kanton Lokeren van 3-11-1967 dat steunt op een vonnis van het Vrederecht van het kanton Sint-Joost-ten-Noode van 31-3-1965 dat zelf gestaafd is op een letterlijke uitleg van de tekst van artikel 6 van de wet op de handelshuurovereenkomsten; zie in: Tijdschrift van de Vrederechters van januari 1966, blz. 13 en april 1969 blz. 135);

Aangezien het feit, door aanlegger ingeroepen, dat zijn rechtsvoorganger in zijn brief van 29 maart 1965 onderstreepte dat de prijs van 110.000 frank die hij toestond opgeofferd was, ter zake niet dienend is en het aanvankelijke huurceel niet meer in leven kan roepen;

Dat deze bewering van opgeofferde prijs alleen de draagwijdte kan hebben van de in 1965 tussen partijen bedongen prijs te doen voorkomen als een gunstprijs die, mochten er nieuwe objectieve omstandigheden voorhanden zijn sinds 1-6-66 (quod non en wat trouwens niet wordt beweerd) dan de vergelijking tussen de normale prijs van 1-6-66 en de normale prijs van de dag der veronderstelde herziening maar zou kunnen leiden tot de vaststelling van een percentage dat dan uiteindelijk zou kunnen toegepast worden op de zagezegde gunstprijs van 110.000 frank (zie desdaangaande ook de verklaringen van de wet van 1951 en namelijk A.P.R. nr. 43, bladzijden 51 en 52 voor wat betreft de gunstpreizen);

Aangezien uit hetgeen voorgaat moet afgeleid worden dat de vraag tot herziening, vermits ze enkel gestaafd is op beweerde veranderingen ingetreden sinds 1957, datum van de aanvankelijke huurovereenkomst die niet meer bestaat maar vervangen werd door een nieuwe huurovereenkomst tussen partijen bedongen met ingang 1-6-1966, die alleen nog in aanmerking kan komen tussen partijen, niet kan ingewilligd worden;

Om deze redenen,

Uitspraak doende in eerste aanleg op tegenspraak;

Alle andere, verdere of tegnstrijdige besluiten verwerpend als ongegrond zijnde, wijzen aanlegger af van zijn vraag tot herziening en verwijzen hem tot de kosten ervan.

EUROPEES RECHT

Juridische informatie Nr 18 van de permanente vertegenwoordiging van België bij de Europese gemeenschappen

In de loop van de laatste weken heeft het Hof van Justitie enkele uitspraken gedaan in zaken die onderling van inhoud verschillen. We geven hierna de korte inhoud van de volgende arresten:

Zaak 14/69:

Firma Markus & Walsh te Hamburg tegen Hauptzollamt Hamburg-Jonas. Het Hof geeft een interpretatie van art. 16, 1e lid van de Raadsverordening n° 160/66/EEG « tot invoering van een handelsregeling voor bepaalde goederen, verkregen door verwerking van landbouwprodukten ».

Zaak 15/69:

Wüttembergische Milchverwertung - Südmilch Ag, te

Stuttgart-N tegen S. Ugliola te Stuttgart-N. Het Hof geeft een uitlegging van sommige bepalingen van de Raadsverordeningen betreffende de migrerende werknemers binnen de Gemeenschap.

Zaak 16/69:

Kommissie der Europese Gemeenschappen tegen de Regering van de Italiaanse Republiek. Het Hof verklaart het Italiaans stelsel van heffingen op de invoer uit de Lid-Staten van gedistilleerde dranken strijdig met art. 95 van het EEG-Verdrag.

Zaak 29/69:

E. Stauder te Ulm tegen de stad Ulm. Het Hof geeft een

uitlegging van een bepaling van een beschikking van de Commissie waarvan de versies in de vier talen niet gelijk-luidend waren.

Zaak 45/64:

Kommissie der Europese Gemeenschappen tegen de Italiaanse Republiek. Het Hof oordeelt dat het verlenen door Italië van te hoge teruggaven bij de uitvoer van mechanische apparaten naar de Lid-Staten strijdig is met art. 96 van het EEG-Verdrag

I. Zaak 14/69:

Firma Markus & Walsh te Hamburg tegen Hauptzollamt Hamburg - Jonas.

A. Inhoud van het geding.

Eind oktober en begin november 1967 liet de firma Markus bij het bevoegde Duitse doeanekantoor suikerwaren en cacaohoudende voedingsmiddelen ingevoerd uit Engeland en Ierland, voor het vrije verkeer inklaaren. De doeanen hielden een recht dat overeenkomstig art. 10 van de Raadsverordening n° 160/66/EEG uit een vast procent en uit een bedrag in DM bestond.

Voor het Finanzgericht te Hamburg beweerde de eiseres dat dit doeanerecht in strijd was met art. 16, 1e alinea (1) van genoemde Verordening daar dit recht het in het GATT-Protokol gekonsolideerd doanetarief van 27 t.h. overtrof. Zij neemt niet aan dat de heffing van een aanvullend recht dat de Gemeenschap zich in een voetnoot bij de betrokken tariefnummers 17.04C en 18.06-B had voorbehouden ook valt onder het begrip « gekonsolideerd recht ».

De tekst van de voetnoot luidt: « De Gemeenschap behoudt zich de bevoegdheid voor om behalve het gekonsolideerd recht op de in goederen verwerkte suiker (berekenend als saccharose) een recht te heffen overeenkomende met de belasting op suiker bij de invoer ».

Het Finanzgericht stelde op grond van art. 177 van het EEG-Verdrag (prejudicieel beroep) aan het Hof de vraag of onder het gekonsolideerd doanerecht in de zin van art. 16, alinea 1 van de Raadsverordening n° 160/66/EEG naast het vermelde doanerecht van 27 t.h. ook de aanvullende heffing op de suiker vernoemd in de voetnoot begrepen is.

B. Arrest van 15 oktober 1969.

Het Hof stelt vast dat de uitdrukkingen « konsolidatie » en « gekonsolideerd recht » noch in de toepasselijke teksten van het gemeenschapsrecht noch in die van het GATT nader omschreven worden. De uitleg moet derhalve worden gezocht in de motieven en doelstellingen van de Raadsverordening n° 160/66/EEG. Welnu in de bepalingen van deze verordening vooral van de artikelen 2 en 10 en de overweging 7 en 8 blijkt een streven te liggen om de verwerkende industrieën der Lid-Staten een doeltreffende bescherming te verlenen tegen de invoer van concurrerende waren uit derde landen, voor zover de aldaar gevestigde industrieën zich de agrarische basisproducten tegen gunstiger prijzen kunnen aanschaffen dan die welke voor dezelfde landbouwproducten in de Lid-Staten gelden. Het variabele element der belasting beantwoordt juist aan dit doel. Het naast elkaar plaatsen van een vast en een variabel element vertoont verder een zekere overeenkomst met het onderscheid voorkomend in de desbetreffende bepalingen van het GATT-Protokol. Derhalve moet aanvaard worden dat de auteurs van art. 16, al. 1 volledig gebruik hebben willen maken van de rechten welke de Gemeenschap zich in de voetnoot had voorbehouden jegens de andere leden van het GATT.

Ook de tekst van de voorlaatste overweging van de betrokken verordening wettigt deze konklusie.

Het antwoord van het Hof luidt derhalve als volgt:

Onder « doeanerecht... gekonsolideerd in het kader van het GATT » — en voor wat betreft de tariefposten n° 17.04-C en 18.06-B in de lijst XL van Bijlage B van het GATT-Protokol — verstaat art. 16, al. 1 van de Raadsverordening n° 160/66/EEG niet alleen het in bovengenoemde bepalingen voorziene recht van 27 t.h. doch mede het « aanvullend recht op de suiker » bedoeld in de voetnoot bij voormelde tariefposten.

* * *

II. Zaak 15/69:

Württembergische Milchverwertung-Südmilch Ag. te Stuttgart-N tegen S. Ugliola te Stuttgart-N.

A. Inhoud van het geding.

De Italiaanse arbeider S. Ugliola was sinds 29 mei 1961 werkzaam bij de firma Württembergische Milchverwertung-Südmilch. Hij onderbrak de werkzaamheden van 6 mei 1965 tot 14 augustus 1966 om in Italië zijn militaire dienstplicht te vervullen. Na zijn terugkeer vroeg hij dat overeenkomstig de Duitse wet van 30 maart 1957, zijn militaire dienstdtijd zou worden in aanmerking genomen bij de berekening van de tijd van zijn werkzaamheid in het bedrijf. Hij steunde hierbij op art. 9, lid 1 van de Raadsverordening n° 38/64 en art. 7 van de Raadsverordening n° 1612/68. Het betrokken bedrijf verwierp het verzoek omdat de bepalingen van genoemde Duitse wet niet tot het arbeidsrecht maar tot het publiekrecht behoren. De Duitse rechters zowel in eerste aanleg als in beroep stelden de verzoeker in het gelijk. Wegens het principieel belang van de zaak werd toestemming gegeven tot revisie voor het Bundesarbeitsgericht dat op grond van art. 177 (prejudicieel beroep) aan het Hof de vraag stelde of de betrokken Gemeenschapsbepalingen moeten worden geïnterpreteerd in de zin dat de werknemer overeenkomstig de wetgeving van het land waar hij werkt kan vragen zijn werkonderbreking om zijn militaire dienstplicht te gaan vervullen in zijn land van herkomst in aanmerking te nemen voor het berekenen van zijn dienstdtijd in het bedrijf.

B. Arrest van 15 oktober 1969.

Het Hof stelt vast dat de betrokken verordeningen berusten op art. 48 van het EEG-Verdrag waarin ter verzekering van het voor de gemeenschappelijke markt wezenlijke vrije verkeer van werknemers, de afschaffing van elke diskriminatie tussen de werknemers der Lid-Staten op grond van de nationaliteit is voorgeschreven wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden. Uitzonderingen gelden slechts uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid. Het gemeenschapsrecht op het stuk der arbeidsverhoudingen berust op het beginsel dat het recht van iedere Lid-Staat al de aan de eigen onderdanen toegekende voordelen ook moet verzekeren aan de onderdanen der overige Lid-Staten die op zijn grondgebied zijn tewerkgesteld.

Het vervullen door migrerende werknemers van een militaire dienstplicht in hun eigen land kan van invloed zijn op arbeidsvoorwaarden in een andere Lid-Staat.

In de reglementering zelf zijn talrijke bepalingen die de migrerende arbeiders beschermen tegen de gevolgen van hun militaire dienstplicht op hun arbeidsvoorwaarden, en deze gevolgen veranderen niet naar gelang zij worden

opgeroepen door de Staat waar zij werken dan wel door een andere Lid-Staat waarvan zij de nationaliteit bezitten. Een nationale wet die de nadelige gevolgen verbonden aan de afwezigheid wegens militaire dienstplicht wegwerkt, met name door te voorzien dat voor de bepaling van de duur der in de onderneming volbrachte dienst de militaire dienstdienst in aanmerking wordt genomen, is een regeling op het stuk van de arbeidsvoorwaarden. Zulke wet is niet onttrokken — op grond van haar zijdelings verband met de landsverdediging — aan de regel van gelijkheid van behandeling en uniforme bescherming der migrerende werknemers « met betrekking tot alle aanstellings- en arbeidsvoorwaarden ». Art. 48 laat behoudens de uitdrukkelijk voorziene gevallen geen diskriminatie toe tussen alle werknemers der Gemeenschap door ten behoeve van de eigen onderdanen langs een omweg verschillende gevolgen toe te kennen aan het vervullen van de militaire dienstplicht.

Het Hof antwoordt derhalve:

« Het beginsel van gelijke behandeling dat op grond van art. 48 van het E.E.G.-Verdrag, bij art. 9, lid 1 van de Raadsverordening nr. 38/64 en art. 7 van de Raadsverordening nr. 1612/68 is omschreven brengt mede dat een migrerende werknemer, onderdaan van een Lid-Staat, die om in zijn eigen land de militaire dienstplicht te vervullen zijn arbeid in een bedrijf in een andere Lid-Staat heeft moeten onderbreken, recht heeft het aldus onder de wapenen doorgebrachte tijdvak in aanmerking te doen nemen voor de berekening van zijn in het bedrijf vervulde dienstdienst, voor zoveel de perioden van militaire dienst in dat land van tewerkstelling vervuld, ten behoeve van de uit dat land herkomstige werknemers eveneens in aanmerking worden genomen.

* * *

III. Zaak 16/69 : Commissie der Europese Gemeenschappen tegen de Regering van de Italiaanse Republiek.

A. Inhoud van het geding.

De in Italië geldende regeling betreffende alcohol en wijnen voorziet dat bij het toepassen van de aan de grens geheven rechten op de gedistilleerde dranken wordt uitgegaan van een minimum alcoholgehalte van 70°. Slechts wanneer volgen de doane sprake is van gedistilleerde dranken met een alcoholgehalte van meer dan 70° wordt tot een analyse overgegaan en het recht berekend naar het werkelijk vastgesteld alcoholgehalte indien dit hoger blijkt te zijn dan 70°.

De Commissie was van oordeel dat deze regeling een schending inhield van art. 95 van het E.E.G.-Verdrag omdat de gelijksoortige nationale produkten steeds worden belast volgens hun werkelijk alcoholgehalte, en stelde krachtens art. 169 een beroep in tegen Italië voor het Hof van Justitie.

B. Arrest van 15 oktober 1969.

Italië voert aan dat het betrokken belastingstelsel behoort tot de economische beleidmaatregelen ter bescherming van belangrijke sectoren van de Italiaanse landbouw en beroept zich op de uitzonderingen die ten aanzien van de landbouw in de algemene Verdragsregelen zijn voorzien met name wat betreft de landbouwprodukten waarvoor een nationale marktordening bestaat. De gedistilleerde dranken zouden namelijk gelijk te stellen zijn met alcohol, landbouwprodukt dat in Italië onder een nationale marktordening valt, daar met behulp van hetzelfde procédé uit eenzelfde grondstof zowel gedistilleerde drank als alcohol wordt verkregen. Het onder-

scheid tussen alcohol en gedistilleerde drank zou derhalve kunstmatig zijn en in feite onbestaande.

Het Hof stelt vast dat de vraag naar de criteria ter onderscheiding van gedistilleerde dranken en alcohol in dit geding niets ter zake doet. Zowel het gemeenschapsrecht als het Italiaanse nationale recht maakt dit onderscheid. Ook de bepalingen die de gemeenschappelijke landbouwmarkt omschrijven maken dit onderscheid. De Raadsverordening 7 bis van 18 december 1959 — die aan de lijst van landbouwprodukten van Bijlage II van het Verdrag de al dan niet gedenatureerde ethylalkohol toevoegt, verkregen uit landbouwprodukten vermeld in genoemde bijlage II — bepaalt namelijk ondubbelzinnig dat « gedistilleerde dranken, likeuren en andere alcoholhoudende dranken » uitgesloten blijven.

Vermits voor de landbouw toegelaten afwijkingen van bepaalde regelen voorzien voor de totstandbrenging van de gemeenschappelijke markt uitzonderingsmaatregelen vormen welke in beperkte zin moeten worden uitgelegd, vloeit hieruit voort dat de voorschriften van de artikelen 38 t/m 46 van het Verdrag niet kunnen worden ingeroepen voor produkten welke als gedistilleerde dranken worden beschouwd.

Op het verwijt van diskriminatie in de fiskale behandeling van de produkten uit eigen land voert Italië aan dat de litigieuze bepaling niet de gedistilleerde drank als zodanig, doch uitsluitend de daarin voorkomende alcohol, een landbouwprodukt betreft.

Voor het Hof stuit deze bewering af op de kommunautaire regeling die uitdrukkelijk een onderscheid maakt tussen gedistilleerde dranken en alcohol en kan zij niet dienen als rechtvaardiging van de in stand gehouden diskriminatie.

Uit dit alles volgt dat art. 95 in casu moet worden toegepast en dat een onderzoek naar de vraag of er in Italië in feite een nationale ordening van de wijnmarkt bestaat en of dit de litigieuze handelwijze zou kunnen rechtvaardigen niet hoeft te worden ingesteld.

Het Hof spreekt uit dat de Italiaanse Republiek door na 1 januari 1967 voort te gaan met op uit andere Lid-Staten ingevoerde gedistilleerde dranken, de invoerrechten en alle andere rechten welke op haar nationaal grondgebied toepasselijk zijn op alcohol, te heffen op de grondslag van een alcoholgehalte van tenminste 70° de verplichtingen welke krachtens art. 95 van het E.E.G.-Verdrag op haar rusten, niet is nagekomen.

* * *

IV. Zaak 29/69 : Erich Stauder te Ulm tegen de stad Ulm.

A. Inhoud van het geding.

In art. 4 van de beschikking 69/71/E.E.G. d.d. 12 februari 1969 van de Commissie betreffende de maatregelen waardoor aan bepaalde groepen konsumenten de mogelijkheid wordt geboden boter te kopen aan verlaagde prijs wordt bepaald dat de Lid-Staten de nodige maatregelen treffen om te waarborgen dat de begunstigten slechts boter kunnen verkrijgen in ruil voor een op naam gestelde bon. Dezelfde tekst luidt in het Duits: « gegen einen auf ihren Namen ausgestellten Gutschein », in het Frans « contre un bon individualisé », in het Italiaans « buono individualizzato ».

De richtlijnen van de Duitse Bondsrepubliek schreven voor dat de begunstigten een op naam gestelde kaart samen met de eraan gehechte bon aan de kleinhandelaar dienden voor te leggen. Erich Stauder beweerde dat de verplichte naamvermelding indruiste tegen de artikelen 1 en 3 van de Duitse Grondwet en stelde een akte in

voor het Verwaltungsgericht te Stuttgart om de stad Ulm te verplichten deze opgelegde formaliteit achterwege te laten.

Het Verwaltungsgericht stelde op grond van art. 177 (prejudicieel beroep) aan het Hof van Justitie de vraag of het feit dat de betrokken beschikking de verkoop van boter aan verlaagde prijs aan de begunstigten van bepaalde sociale instellingen verbindt aan de mededeling van de naam van de begunstigten aan de verkopers kan worden beschouwd als verenigbaar met de algemene beginselen van het van kracht zijnde gemeenschapsrecht.

Op 29 juli wijzigde de Commissie de Duitse en Nederlandse teksten door «Auf ihren Namen ausgestellt» te vervangen door «individualisierten» en «op naam gestelde» door «geindividualiseerde».

B. Arrest van 12 november 1969.

Het Hof stelt vast dat in art. 4 van de betrokken beschikking het hoger aangeduide verschil van tekst aanwezig is en dat er aanleiding toe bestaat de juiste betekenis van deze betwiste bepaling nader te omschrijven.

Wanneer één beschikking tot alle Lid-Statens wordt gericht wordt door de noodzaak van een eenvormige toepassing en dus van een uniforme uitlegging uitgesloten dat deze tekst afzonderlijk in een van zijn versies wordt beschouwd, maar zij eist dat hij uitgelegd wordt in functie zowel van de werkelijke wil van zijn auteurs als van het door deze laatste nagestreefde doel vooral in het licht van de versies in al de talen opgesteld.

In een geval zoals dit moet de minst dwingende uitlegging de overhand hebben, indien zij volstaat om de doelstellingen van de betrokken beschikking te verzekeren.

Men zou bovendien niet kunnen aannemen dat de auteurs van de beschikking in sommige Lid-Statens striktere verplichtingen hebben willen opleggen dan in andere. Deze uitlegging wordt overigens bevestigd door de sindsdien officieel doorgevoerde tekstverbeteringen.

Het Hof besluit derhalve dat de bewuste tekst alleen de individualisering van de begunstigten bedoelt zonder hun vereenzelviging op naam op te leggen of te verbieden om redenen van controle. Het onderzoek van de vraag heeft geen enkel element aan het licht gebracht dat de geldigheid van de betrokken bepaling kan aantasten.

V. Zaak 45/64: Commissie der Europese Gemeenschappen tegen de Italiaanse Republiek.

A. Inhoud van het geding.

Het huidig geding is het vervolg in een zaak welke reeds het voorwerp was van een arrest op 1 december 1965. De E.E.G.-Commissie had toen een beroep ingesteld tegen de Italiaanse regering omdat zij ten behoeve van zekere machinaal vervaardigde produkten bestemd voor de uitvoer naar andere Lid-Statens een teruggave had voorzien van nationale belastingen zulks in strijd met art. 96 van het E.E.G.-Verdrag⁽²⁾ hetzij wegens de aard der belastingen hetzij wegens de voor de teruggave gevolgde procedure.

In het arrest van 1 december 1965 werd Italië veroordeeld omdat het onder de binnenlandse belastingen die in aanmerking kwamen voor teruggave ten onrechte had opgenomen het registratie- en zegelrecht, het hypotheekrecht, de heffingen op licenties en concessies alsmede op auto's en reclame. Deze rechten en heffingen treffen immers niet de produkten maar de producerende ondernemingen. Aan Italië was ook verweten dat het bedrag der verleende teruggaven zou hoger zijn dan de geheven binnenlandse belastingen.

Italië had hiertoe aangevoerd dat het de voorkeur had

gegeven aan een globale methode. Het Hof gelastte Italië het bewijs te leveren dat de globale teruggave die verleend werd het bedrag van de bedoelde belastingen niet overschreed.

Ingevolge dit arrest had de Italiaanse regering aan de E.E.G.-Commissie enige dokumentatie bezorgd. Na aanvullende gegevens te hebben gevraagd en bekomen werd een nazicht verricht op één bepaald produkt.

Hierbij werd vastgesteld dat voor de berekening van de teruggave een aanzienlijk deel van de doeanerechten werden in rekening genomen.

Ook andere heffingen die volgens bewering werden gestort door leveranciers van de eindbedrijven werden betwijfeld zowel wat hun bestaan betreft als de mate waarin zij de gebruikte produkten in het uiteindelijk transformatieproces hebben belast.

Krachtens art. 169 opende de Commissie ten slotte opnieuw haar beroep.

B. Arrest van 19 november 1969.

Het Hof stelt vast dat de enige last die bij de beoordeling van de verenigbaarheid met het verdrag van de betwiste teruggaven kan worden overwogen de weerslag is, rechtstreeks of onrechtstreeks, van de eigenlijke binnenlandse belastingen. De doeanerechten kunnen hier dus niet in aanmerking komen. De cijfers betreffende de belastingen rechtstreeks door de eindbedrijven betaald, worden, behalve een post van betrekkelijk gering belang door de Commissie aangenomen. Wat de belastingen betreft betaald door de leveranciers van de eindbedrijven, is er reden om vast te stellen dat de eventualiteit van zulke onrechtstreekse lasten niet is uit te sluiten vermits de Commissie zich heeft beperkt tot het inroepen van de onmogelijkheid in de beoogde gevallen het bestaan en het bedrag van deze lasten te onderzoeken om reden van de globale methode die door de Italiaanse autoriteiten werd toegepast. Uit het geleverde bewijsmateriaal en rekening houdend met de kritische opmerkingen van de Commissie, blijkt dat, als in bepaalde gevallen het bedrag der teruggaven het bedrag der belastingen in art. 96 bedoeld niet overtreft, het Italiaans wettelijk stelsel in andere gevallen leidt tot teruggaven die het gezegde bedrag te boven gaan. Het stelsel geeft dus geen waarborg dat de teruggaven in alle gevallen binnen de grenzen van art. 96 blijven. In deze omstandigheden behoort het aan de Italiaanse regering, in samenwerking met de Commissie de nodige maatregelen te treffen om haar stelsel van teruggaven die het voorwerp zijn van het geschil in overeenstemming te brengen met de eisen van het verdrag.

De uitspraak luidt:

Door na 31 december 1963 een wettelijk stelsel in stand te houden dat tot betaling kan leiden ten voordele van produkten uit de mechanische nijverheid die naar het grondgebied van andere Lid-Statens worden uitgevoerd, van teruggaven van hogere binnenlandse belastingen dan de belastingen waarmede deze produkten rechtstreeks of onrechtstreeks werden getroffen, is de Italiaanse Republiek te kort gekomen aan haar verplichtingen die krachtens artikel 96 op haar rusten.

(1) Tekst van art. 16, alinea 1.

«Wanneer op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze verordening voor een daaronder vallend goed het doeanerecht in het kader van het G.A.T.T. is gekonsolideerd, mag, zolang deze konsolidatie gehandhaafd blijft, het totaalbedrag van de in art. 10 bedoelde belasting, uitgedrukt in procenten van de invoerprijs van het betrokken goed, niet hoger zijn dan het recht van het gemeenschappelijk doeanetarief dat tegenover derde landen is gekonsolideerd».

(2) Tekst van art. 96 van het E.E.G.-Verdrag:

«Bij de uitvoer van produkten naar het grondgebied van een der Lid-Statens mag de teruggave van binnenlandse belastingen niet het bedrag overschrijden dat daarop al dan niet rechtstreeks geheven is».

BOEKBESPREKING

Dr. Marcel Gotzen, Van Belgisch naar Benelux-merkenrecht. — Brussel, Ferdinand Larcier en Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1969, 309 blz.

Door de wet van 30 juni 1969 heeft de Belgische wetgever zijn goedkeuring gehecht aan het Beneluxverdrag inzake de warenmerken met zijn bijlage, ondertekend te Brussel op 19 maart 1962. Deze eenvormige merkenwet zal op 1 januari 1971 in werking treden.

Door deze wet wordt op vele punten afgeweken van het stelsel betreffende de industriële eigendom dat thans in ons land van toepassing is.

Wij moeten ons verheugen dat over het nieuw regime dat thans in werking zal komen, een commentaar werd bezorgd door een zo bevoegd specialist als Dr. Marcel Gotzen. Deze heeft niet enkel een soliede wetenschappelijke faam verworven door zijn voortreffelijk groot werk in twee delen « Vrijheid van beroep en bedrijf en onrechtmatige mededinging » dat in 1963 verscheen; hij was ook bijzonder aangewezen om dit commentaar uit te werken ten gevolge van het feit dat hij actief heeft medegewerkt aan de voorbereiding van het verdrag en van de eenvormige wet als lid van een werkgroep die de teksten heeft opgesteld.

Laten we dadelijk onderstrepen dat het boek uitmunt door volledigheid en bevattelijkheid. Alle problemen die het nieuwe Beneluxregime met zich brengt, worden grondig onderzocht en de meeste moeilijkheden die zich zouden kunnen voordoen bij het nieuw wetgevend stelsel voor de 3 Beneluxlanden, worden bij voorbaat besproken en tot oplossing gebracht.

De auteur past de uitstekende methode toe steeds uit te gaan van het thans in België geldende stelsel, niet enkel op wetgevend, doch vooral op jurisprudentieel gebied en zij boek is een voortdurende vergelijking van het oude met het nieuwe.

Op velerlei gebied heeft de eenvormige merkenwet voor Benelux het systeem dat wij thans kennen en dat vastgelegd is in een jarenlange rechtspraak, behouden. Op andere gebieden wordt er in belangrijke mate van afgeweken. Het was volkomen aangewezen dat in een onafgebroken parallelisme het oude en het nieuwe stelsel naast elkaar zouden geplaatst worden.

Merken wij hierbij bijzonder op welke voortreffelijke kennis Dr. Gotzen aan de dag legt van de thans in ons land geldende rechtspraak op het stuk. Grote gedeelten uit dit werk vormen de samenvatting van de jurisprudentie die inzake merkenrecht door ons Hof van Cassatie gehuldigd wordt.

In het begin van zijn boek vat schrijver de belangrijkste nieuwigheden samen die spruiten uit de eenvormige merkenwet. Zo zullen de merken in de toekomst niet meer geboren worden uit het eerste kennelijk gebruik, maar uit een eerste depot. Rechten op merken zullen verdwijnen door onbruik, na 5, of soms zelfs na 3 jaar. De huidige nationale depots met hun onbeperkte geldigheidsduur zullen moeten vervangen worden door om de 10 jaar te vernieuwen inschrijvingen. Geslachtsnamen zullen voortaan tot een geldig merk kunnen worden met uitsluiting van later komende homoniemen. Het verbod van overdracht van het merk zonder de inrichting wordt afgeschaft. De merklicentie wordt formeel erkend. Eindelijk wordt de administratie betreffende de merken voor de 3 landen grotendeels samengetrokken te 's Gravenhage bij het Benelux-merkenbureau. Dit zijn enkele van de belangrijkste hervormingen die door het nieuwe stelsel worden ingevoerd.

Dat een dergelijke belangrijke regeling vele en vrij moeilijke vraagstukken zal doen oprijzen ligt voor de hand. De juristen zullen dan ook gelukkig zijn in het boek

van de auteur een leidraad te vinden die hen over de moeilijkheden zal heenhelpen.

Het is natuurlijk niet mogelijk in een korte bespreking dit boek samen te vatten. Wij kunnen slechts hier en daar een greep doen om het belang ervan te onderstrepen.

Dr. Gotzen wijst in de eerste plaats op de nieuwe terminologie die op dit gebied in de toekomst zal gebezigd worden. Waar men tot nog toe sprak over « fabrieks- en handelsmerken » en van « gemeenschappelijke merken » worden beide soorten voortaan aangeduid onder de verzame-naam « warenmerken », waarin dan de individuele en de collectieve merken worden onderscheiden. De collectieve merken duiden op eigenschappen die waren van verscheiden herkomst gemeen kunnen hebben, zo by. waren afkomstig van fabrikanten aangesloten bij een bepaalde beroepsvereniging.

Individuele en collectieve warenmerken zijn nu aan dezelfde regelen onderworpen. Het gekozen kenteken heeft de essentiële functie te dienen om de waren van een onderneming te onderscheiden. Waar in het Belgisch stelsel, het onderscheidend vermogen van het merk veelal ontleed werd als omvattende naast de nieuwheid ook de originaliteit, stelt het nieuwe stelsel de beide karakteristieken niet op gelijke lijn en wordt de nieuwheid als essentiële faktor in het licht gesteld.

Schrijver onderzoekt het statuut van de vormmerken waarbij vormen bepaald door de aard van de waar of van het materieel voordeel dat zij opleveren bij haar vervaardiging of verpakking, niet voor toeëigening als merk geschikt zijn.

De naammerken zijn in de Beneluxwetgeving het voorwerp van een nieuw statuut. Het principe is nu dat een geslachtsnaam steeds als merk kan dienen, zonder enige vereiste van onderscheidende vorm, op voorwaarde dat deze voldoende origineel weze. Een geldig naammerk belet alle naamgenoten waren, die soortgelijk zijn aan deze van de eerste deposant, door middel van hun naam te kenschetsen. Er wordt hier dus wel degelijk afgeweken van het gemene recht en van de bekende jurisprudentie van ons Hof van Cassatie.

In het hoofdstuk gewijd aan « De merkhouders » wijst de auteur op de noodzakelijkheid dat deze aan het ruilverkeer in de betrokken sektor daadwerkelijk zou deelnemen of een onderneming met dit doel zou voorbereiden. Dit verband met werkelijk bestaande of ten minste geplande bedrijven is voor collectieve merken even onontbeerlijk als voor individuele warenmerken.

In het kapittel betreffende het ontstaan van het recht op een merk wordt de klemtoon gelegd op de absolute vereiste dat het recht slechts kan ontstaan uit een « eerste » depot, wat een van de belangrijke nieuwigheden is der Beneluxwetgeving. In dit hoofdstuk vinden we dan uitvoerige ontledingen van alle mogelijke situaties die zich kunnen voordoen; de tijdsberekening van het eerste depot, de waardeloze depots, de tijdelijk betwistbare depots, nl. bij voorgebruik, de merkdepots te kwader trouw, enz.

Door het bewijs dat een derde het merk eerder gebruikt heeft, kan men aan het vermoeden, dat de ingeschrevene aan de inschrijving ontleent, de kracht niet ontnemen. Het verschil dat tot nog toe desaangaande bestond in de Nederlandse en Belgische jurisprudentie, wordt door art. 14 overbrugd. Zulks lijkt ons echter wel een bron van veel betwistingen te zullen worden.

Na een onderzoek van het absolute recht uit eerste depot voor de collectieve merken, wijdt schrijver uit over de voorwaarden, de formaliteiten en de draagwijdte van het depot.

De overdracht en licentie van merken die door het nieuwe regime wordt mogelijk gemaakt, vormen het voorwerp van een afzonderlijk hoofdstuk waarin gehandeld

wordt over de vrijwaring der wederzijdse belangen van licentiegever en licentiehouders. Daarop volgt dan de studie van de vorderingen uit inbreuken op het merkenrecht, zo strafrechtelijke als civiele en wij vinden hier ook interessante beschouwingen over de verhouding van het vorderingsrecht dat in de nieuwe wet staat ingeschreven en de vordering tot staken.

Nietigverklaring van depots en verval van het recht op een merk, besluiten de studie van de eigenlijke wetgeving, terwijl afzonderlijk behandeld worden het overgangsrecht en verschillende problemen van rechtspleging, waarin de bevoegdheid nagegaan wordt van het Benelux-gerechts-hof dat, wanneer het eenmaal zal zijn opgericht, kennis zal nemen van eventuele vragen tot uitlegging van de eenvormige wet.

Al de teksten, het verdrag, de eenvormige wet, de toelichting bij het verdrag, alsmede verslagen en adviezen die geleid hebben tot het uitwerken van de nieuwe teksten en ook uittreksels uit de Belgische parlementaire bescheiden, worden als bijlagen aan het werk toegevoegd.

Het boek van Dr. Marcel Gotzen is niet enkel een kostbare praktische handleiding voor het nieuw stelsel dat weldra in werking zal komen, het is een uitmuntend wetenschappelijk werk en het vormt een belangrijke aanwinst voor onze Vlaamse rechtsliteratuur.

René Victor.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jg. 1969 - nr. okt.-nov.

Wetgeving.

Intercommunale, jg. 1970 - nr. 5.

Terwagne F., De economische decentralisatie en de rol van de Intercommunales. — Depré R., Management in onze gedecentraliseerde besturen. — De Leener M., De Unie van de Electrische Centrales van Luik-Namen-Luxemburg-Henegouwen.

Nederlands Juristenblad, jg. 1970 - nr. 6.

Belinfante A.D., De Nederlandse gemeenschap en het bestuur van de Universiteiten. — de Haan P., Beschouwing over autonomie en bestuursvorm van universiteiten en

hogescholen. — Kan J.M., De vierde macht. — Giltay Veth D., Het recht op rectificatie en het Verdrag van Rome.

nr. 7.

Krugers J.F.L., De ruilverkavelingswet en de beroepsmogelijkheden. — Schuurmans Stekhoven W., Medisch-juridische beschouwingen over « Kunst- » en « schijn- » ten aanzien van « -leven » en « -dood » (III). — van der Veen Th. L., « Verkeersveiligheidsfonds » naast Rijkswegenfonds? Bromfietsenpadenfonds gewenst? — Cleveringa R.P., Het ontworpen art. 177 Rv.

Ars Aequi, jg. 1970 - nr. 1.

Torringa R.A., Transplantatie van menselijke organen. — Van Oyen P.G., Het wezen van documentair crediet. — Hoekema A.J., Een sprookje.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jg. 1970 - nr. 5073.

Leyten J.C.M., Huwelijk en scheiding van de wegens geestelijke stoornis onder curatele gestelde.

Journal des Tribunaux, jg. 1970 - nr. 4689.

Fagnart J.L., La responsabilité aquilienne 1955-1967.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat, jg. 1970 - nr. 21328 à 21330.

Aubry J., La taxation d'office.

Répertoire Fiscal, jg. 1969 - nr. 9-10.

Cardyn Ch., La fraude et le contrôle en matière de T.V.A.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs), jg. 1970 - nr. 5.

Saint-Jours Y., Le statut juridique des artistes du spectacle et des mannequins.

La Revue Administrative, (Paris), jg. 1969 - nr. 132.

Percier C.G., Le contrôle résident. — Siwek-Pouydesseau J., La réforme administrative vue à travers la Revue Administrative. — Thuillier G., Une source de l'histoire administrative: Poèmes administratifs du XIXe siècle.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"